

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**DROGOVÁ KRIMINALITA V KONTEXTU
LEGALIZACE NÁVYKOVÝCH LÁTEK**

Autor práce: Pavla Píchová

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: Mgr. Milan Veselý

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2023

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 6, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Pavla Píchová

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Místo studia: České Budějovice

Název bakalářské práce: Drogová kriminalita v kontextu legalizace návykových látek

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Drug Crime in the Context of Legalization of Addictive Substances

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, titul): Mgr. Milan Veselý

Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): únor 2022

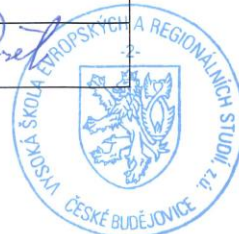
Cíl bakalářské práce:

Hlavním cílem je analyzovat a predikovat dopad možné dekriminlizace drogových deliktů, dále zjistit objektivní důvody, které vedou k diskuzi o legalizaci některých druhů návykových látek ve vztahu k souvisejícím trestným činům, a zda je široká veřejnost o těchto důvodech a „nutnosti“ legislativních změn ve vztahu k legalizaci drogových deliktů informována dostatečně. V neposlední řadě je cílem porovnat legislativu ohledně drogových trestných činů v okolních zemích s legislativou v České republice z důvodu předpovědi možného vývoje kriminality. Na základě těchto poznatků navrhnout v závěru bakalářské práce i jiné možnosti řešení tohoto sociálně patologického jevu ve společnosti.

Student: Pavla Píchová	11.3.2022 datum	podpis <i>P. Píchová</i>
Vedoucí práce: Mgr. Milan Veselý	2.5.2022 datum	podpis <i>Milan Veselý</i>

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	16.5.2022 datum	podpis <i>R. Svatoš</i>
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	19.5.2022 datum	podpis <i>M. Sapík</i>
Rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	24.5.2022 datum	podpis <i>J. Dušek</i>

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval(a) samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s ustanovením § 47 písm. b) zákona č. 111/1998 Sb., Zákon o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Touto cestou bych chtěla moc poděkovat celé své rodině za obrovskou trpělivost a podporu, se kterou při mně stála po celou dobu studia, obzvláště své sestře za trpělivost při korektuře, svému životnímu příteli, který mi ochotně radil a byl mi vždy oporou a velice děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Milanovi Veselému za podnětné a cenné rady, ochotu, připomínky při konzultacích a celkově za metodické vedení práce.

ABSTRAKT

PÍCHOVÁ, P. *Drogová kriminalita v kontextu legalizace návykových látek: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2023. 83 s. Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Milan Veselý.

Klíčová slova: drogy, dekriminlizace, konopí, legalizace, legislativa, návyková látka

Předkládaná práce se snaží nemedializovaným, objektivním a nezkresleným pohledem posoudit a nastínit problematiku možné legalizace vybraných druhů tzv. „měkkých“ drog, především konopí a produktů z něj, ve vztahu k páčání trestné činnosti, které se pachatelé dopouštějí v příčinné souvislosti s užíváním návykových látek. Práce se o výše uvedené snaží analýzou současného stavu a následnou predikcí stavu po případné legalizaci, kdy nejprve shrnuje obecné teoretické informace, a to nejen o drogách samotných a souvisejících trestných činech, ale i o důvodech vedoucích k diskuzi proč, jak a kdy by se mělo nakládání s některými drogami v jasně vymezeném právním rámci povolit. K dané problematice je nezbytné uvést rovněž statistiku trestných činů přímo souvisejících s užíváním drog.

Práce dále porovnává současnou legislativu v České republice a dalších zemích nejen v Evropě. Případnou změnou by Česká republika akcentovala zřejmě celosvětový trend zaměřený na rozvolnění přísných norem vztahujících se k drogám obecně, neboť jako součást Evropské unie nemůže zůstat v této problematice stranou.

V neposlední řadě se práce formou dotazníkového šetření a následného vyhodnocení snaží najít odpovědi na stanovené hypotézy zaměřené především na laickou veřejnost. Hypotézy jsou voleny tak, aby poskytly, pokud možno, rámcově objektivní pohled veřejnosti na tuto velmi zásadní a důležitou otázku, která může navždy změnit přístup k vybraným skupinám drog. Závěrem pak přináší návrh možných alternativních řešení dané problematiky, které nejsou v tomto smyslu ultimativní.

ABSTRACT

PÍCHOVÁ, P. *Drug Crime in the Context of Legalization of Addictive Substances: Bachelor Thesis*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2023. 83 pp. Supervisor: Mgr. Milan Veselý.

Keywords: drugs, decriminalisation, cannabis, legalisation, legislation, addictive substances

The thesis presented here attempts to assess and outline the issue of possible legalisation of selected types of so-called “soft” drugs, in particular cannabis and products made from it, in a non-medialised, objective and unbiased viewpoint in relation to commission of criminal offences which are committed by offenders in a causal relationship with use of addictive substances. The thesis attempts to do the above by analysing the current situation and then predicting the situation after possible legalisation, first summarising general theoretical information, not only about drugs themselves and related offences, but also about the reasons leading to discussion of why, how and when use and handling of certain drugs should be allowed within a clearly defined legal framework. As regards the issue at hand, it is also necessary to provide statistics on crimes directly related to drug use.

The thesis also compares the current legislation in the Czech Republic and other countries in and outside of Europe. If change were to be made, the Czech Republic would evidently accentuate the global trend towards loosening the strict standards relating to drugs in general, since as part of the European Union it cannot remain detached from this issue.

Last but not least, the thesis tries to find answers to the determined hypotheses aimed mainly at the general public by means of a questionnaire survey and subsequent evaluation. The hypotheses are chosen in such a way as to provide, as far as possible, a broadly objective public view of this very fundamental and important issue, which may forever change attitudes towards selected groups of drugs. In conclusion, the thesis proposes possible alternative solutions to the issue, which are not in this sense absolute.

OBSAH

ÚVOD.....	9
1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	10
2 ZÁKLADNÍ POJMY A DEFINICE	11
2.1 Droga – návyková látka (omamná a psychotropní látka - OPL)	12
2.1.1 Omamná a psychotropní látka.....	14
2.1.2 „Legální“ droga.....	14
2.2 Rozdělení drog na „měkké“ a „tvrdé“	15
2.3 Vliv drog na zdraví a psychiku, rizika užívání	16
2.4 Drogy & kriminalita v ČR.....	16
2.5 Drogy & právo v ČR	18
2.6 Vybrané trestné činy v souvislosti s OPL	20
2.6.1 Primární trestná činnost.....	20
2.6.2 Sekundární trestná činnost	21
3 LEGALIZACE	23
3.1 Drogy pohledem veřejnosti – legální & nelegální	23
3.2 Pro & proti	24
3.3 Důsledky	28
4 VÝSLEDKY VÝZKUMU A JEJICH INTERPRETACE	30
4.1 Dotazníkové šetření a charakteristika zkoumaného vzorku	30
4.1.1 Hypotézy	31
4.1.2 Kvantitativní výzkum (grafické zpracování)	32
4.1.3 Zhodnocení výsledků	43

4.2	Porovnání současného a budoucího stavu.....	49
4.2.1	Současný stav	49
4.2.1.1	Legislativa v ČR a v jiných zemích	50
4.2.1.2	Statistika kriminality OPL v ČR a v jiných zemích Evropy	56
4.2.2	Stav po legalizaci ve vybraných zemích Evropy	58
5	VYHODNOCENÍ A BUDOUCÍ TEORETICKÝ STAV PO LEGALIZACI V ČR (PREDIKCE)	63
	ZÁVĚR.....	69
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	71
	SEZNAM ZKRATEK.....	75
	SEZNAM TABULEK A GRAFŮ	76
	SEZNAM PŘÍLOH.....	77
	PŘÍLOHY	78

ÚVOD

Tato práce se zabývá dnes velmi aktuální a medializovanou problematikou možné legalizace tzv. „měkkých“ neboli „lehkých“ drog ve vztahu k páčání trestné činnosti uživateli těchto látek, dále mapuje pohled široké veřejnosti na tuto problematiku a snaží se najít odpověď na otázku, zda je veřejnost dostatečně, jednoznačně a nezkresleně informována o všech aspektech možné legalizace vybraných druhů drog.

Bakalářská práce se celkově zaměřuje na analýzu páčání drogové (násilné, majetkové atd.) trestné činnosti ve vztahu k budoucí možné legalizaci některých návykových látek, což by vedlo ke snížení kriminalizace některých drogových trestných činů (nedovolená výroba a distribuce omamných a psychotropních látek [dále jen „OPL“], pěstování konopí atd.). Práce jednak analyzuje současný stav, tedy kriminalitu úzce související s užíváním návykových látek, dále uvádí statistický podíl drogově závislých osob na páčání závažné trestné činnosti a v neposlední řadě se snaží predikovat možný dopad legalizace některých návykových látek na kriminalitu obecně. Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou část, ve které je nejdříve definováno, co je z trestně právního hlediska považováno za drogu, její členění na „měkké“ a „tvrdé“, její účinky na lidský organismus a možná rizika, dále jsou uvedeny zákonné normy vztahující se nejenom k drogové trestné činnosti, ale i k tzv. sekundární trestné činnosti (násilné, majetkové atd.). Následuje obecné shrnutí, proč je podle některých skupin obyvatel, resp. zákonodárců, vůbec nutné legalizovat některé trestné činy související s užíváním drog, zda to má smysl a proč se v současné době vede tak rozsáhlá a poměrně ostrá diskuze k tomuto tématu. Druhá část práce se zaměřuje na výzkum provedený jednak formou dotazníkového šetření mezi laickou veřejností s cílem zjistit názory na legalizaci některých forem drogové trestné činnosti, možné dopady na bezpečnost, ochranu majetku, veřejný pořádek, ekonomiku apod. Dále je provedeno komparativní porovnání současného a budoucího stavu a srovnání legislativy ČR a sousedních zemí.

1 CÍL A METODIKA PRÁCE

Hlavním cílem je analyzovat a predikovat dopad možné legalizace drogových deliktů, dále zjistit objektivní důvody, které vedou k diskuzi o legalizaci některých druhů návykových látek ve vztahu k souvisejícím trestným činům, a zda je široká veřejnost o těchto důvodech a „nutnosti“ legislativních změn ve vztahu k legalizaci drogových deliktů informována dostatečně. V neposlední řadě je cílem porovnat legislativu ohledně drogových trestných činů v okolních zemích s legislativou v České republice z důvodu předpovědi možného vývoje kriminality a na základě všech těchto poznatků navrhnout v závěru bakalářské práce i jiné možnosti řešení tohoto sociálně patologického jevu ve společnosti.

Nad rámec výše uvedeného je cílem objektivní oboustranný pohled a snaha o pochopení postojů zastánců i odpůrců legalizace, případně najít východiska a alternativní řešení tohoto problému.

K naplnění stanovaných cílů je práce rozdělena na dvě části, kdy první, teoretická část je zpracována pomocí literárních zdrojů uvedených v rešerši. Je v ní vymezeno základní pojmosloví, dělení drog a jejich celkový vliv na zdraví člověka, vztah drog, kriminality a práva a pro ucelenost a přehlednost pak dělení drogové trestné činnosti. Závěr teoretické části se zabývá legalizací, vyjmenovává argumenty zastánců i odpůrců legalizace a nejzásadnější důsledky, které by legalizace mohla pro společnost mít.

Empirickou část tvoří kvantitativní výzkum formou dotazníkového šetření, který zjišťuje názory široké veřejnosti na legalizaci drog a snaží se nalézt odpovědi na stanovené hypotézy. Následně je analyzována současná legislativa v České republice a sousedních zemích a provedeno komparativní porovnání současného a budoucího teoretického stavu v České republice. Empirická část je ukončena celkovým vyhodnocením výzkumu a z toho vyplývající predikcí možného stavu po legalizaci drog v České republice.

TEORETICKÁ ČÁST

2 ZÁKLADNÍ POJMY A DEFINICE

V době psaní této práce (2022/2023) je situace v České republice ve vztahu k užívání, pěstování a výrobě drog jednoznačná a vyplývá z platné legislativy.

Dle současné právní úpravy není užívání drog obecně, tedy látek, které jsou označeny jako omamné a psychotropní látky, potažmo jedy, jakkoliv sankcionováno. Jejich užívání tedy není trestné a postižitelné. A je to asi dobře, neboť přece nelze trestat někoho jenom proto, že je sám ze své vlastní vůle uživatelem látek, které jsou z odborně lékařského i legislativního hlediska shledány jako závadové. Je třeba zdůraznit, že je na zvážení každého dospělého člověka, zda chce a je ochoten riskovat užívání látek, ne nadarmo označovaných jako omamné a psychotropní, respektive návykové, a zda jejich potenciální výhody převažují před možnými riziky. Uvedené potvrzují různí autoři. IVERSEN¹ míní, že *„jako biologický druh máme zvláštní sklon vyhledávat chemické sloučeniny měnící vědomí a někdy v jejich užívání pokračujeme i přesto, že nám hrozí poškození zdraví. Užívání drog je běžnou součástí lidského chování už mnoho tisíc let.“* JANÍK a DUŠEK² popisují, že drogy od pradávna slouží člověku jako prostředek úniku před stresem a problémy každodenního života a *„člověk postupně pronikal do zákonitostí přírody a s rozvojem vědy se nakonec omamné látky naučil vyrábět i sám – synteticky, nezávisle na přírodě.“*

Jiná situace je ovšem ve vztahu k užívání, tedy vlastně zneužívání, těchto látek dětmi, jejichž sociální, rozumová i tělesná vyspělost je mnohdy nedostatečná. Zde bychom podle mého názoru měli postupovat jednoznačně a nekompromisně a v zájmu našich dětí tomu zabránit. To už je však odpovědností nás, rodičů, zda jim přístup k těmto látkám umožníme nebo vytvoříme „vhodné“ podmínky k tomu, aby si je mohly obstarat. A to buď jejich nedostatečným informováním, absencí vhodných zájmových aktivit či jen pouhou lhostejností a nezájmem. Je to odpovědnost každého z nás a nelze ji převádět na společnost obecně či stát.

Jiný pohled se však naskýtá z legislativního hlediska ve vztahu k držení, pěstování a především ve vztahu k výrobě a distribuci těchto látek dalším osobám. Tyto činnosti jsou již legislativně ošetřeny a jsou dle své závažnosti sankcionovány jednak jako přestupky u méně závažných forem zakázaného nakládání s nimi a jednak jako konkrétní

¹ IVERSEN, L. *Léky a drogy: průvodce pro každého*, 2006, s. 17.

² JANÍK, A., DUŠEK, K.: *Drogy a společnost*, Praha, 1990, s. 9.

trestné činy u závažnějších forem činností, které jsou zakázány. Je však potřeba zmínit, že s drogovou trestnou činností jako primární trestnou činností ve vztahu k OPL úzce souvisí i tzv. sekundární trestná činnost, a to především majetková a násilná. Osoby, které pravidelně užívají drogy a jsou na nich závislé, z větší části nemají zaměstnání a nežijí standardním, společensky přijatelným způsobem. Tyto osoby totiž nemají žádný příjem a v mnoha případech žijí na okraji společnosti. Finanční prostředky si pak obstarávají povětšinou pácháním majetkové, a co hůř, i násilné trestné činnosti, což má neblahý vliv na společnost jako celek, pocit bezpečí občanů ČR a celkově i mezinárodní pohled na Českou republiku jako cílovou zemi turistů.

Níže je uvedeno vymezení základních pojmů, úzce souvisejících s omamnými a psychotropními látkami (OPL) tak, aby bylo zřejmé, o jaké látky, pokud hovoříme o drogách, se jedná, co je látka omamná, co psychotropní, jaké látky jsou obecně v naší zemi považovány a tolerovány jako tzv. legální drogy a dále co jsou to tzv. „měkké“ drogy a proč. Dále je stručně uvedeno, jaké účinky obecně mají konkrétní, nejvíce zneužívané druhy drog, především však ty „měkké“, a to jen v rozsahu nezbytném pro tuto práci, neboť přesný výčet a vymezení hluboce přesahuje rozsah a účel této práce. Nelze nezmínit rizika užívání drog na zdraví člověka a psychiku a samozřejmě vztah drog a kriminality, potažmo práva. V neposlední řadě jsou pak uvedeny vybrané trestné činy v souvislosti s užíváním drog a jejich neformální dělení na primární a sekundární dle předmětu zájmu pachatele a skutkové podstaty celkově.

2.1 Droga – návyková látka (omamná a psychotropní – OPL)

Droga

Samotný termín droga je v mnoha různých významech a odvětvích charakterizován různými způsoby a ne vždy musí mít nutně negativní konotace. Některé prameny uvádějí, že pojmenování „droga“ pochází z nizozemského slova „*droog*“, kde v doslovném překladu znamená žízeň. Jiné zdroje, například CHMELÍK³ uvádí, že se jedná o slovo pocházející z arabského slova „*durana*“, což znamená léčiva. Rovněž může být přejato z anglického slova „*drug*“, v překladu lék.

Negativní vymezení slova droga je ovšem specialitou především České republiky, kde toto slovo získalo negativní náboj. Zajímavostí je, že slovo „droga“ není z čistě právního hlediska v českém právu blíže nikterak zakotveno a v kontextu, ve kterém je chápáno především, je její správný název návyková látka. Jak uvádí MACHOVÁ

³ CHMELÍK, J. a kolektiv. *Drogová kriminalita*. Praha, 1999, s. 4.

a KUBÁTOVÁ⁴, výraz „drogy“ je používán nejen pro označení látek vyvolávajících změněný stav organismu, ať pozitivně nebo negativně, ale v přeneseném smyslu slova i pro označení činností vyvolávajících nějakou formu závislosti, jakou je závislost na hře – gambling, závislost na práci – workoholismus, závislost na virtuálním světě – netolismus, počítač, televize a další. Je nutno zdůraznit, že popsané činnosti představují obdobná rizika jako užívání návykových látek.

Drogou však byly v původním významu označovány léčivé přípravky a úplně prapůvodně byly takto označovány všechny suroviny, a to jak rostlinného, tak živočišného původu, ze kterých se následně vyráběly léčivé přípravky.

NEŠPOR a CSÉMY⁵ definují drogu takto: „Za drogu lze považovat každou chemickou nebo přírodní látku, která mění duševní stav člověka a ovlivňuje jeho myšlení, citění anebo jednání.“ a podobný názor zastává i DREHER⁶, který konstatuje, že „drogy jsou účinné látky mající vliv na mozek, na psychické procesy a stav. Účinek je obvykle řízený, plánovaný, ovlivnitelný a popsatelný“.

Drogu lze tedy charakterizovat z mnoha různých hledisek, avšak v pojetí čistě právním je definována jako látka návyková a takto ji chápe i tato práce. Návykovou látku pak přesně definují stěžejní právní předpisy v dané problematice, především zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách⁷ v platném znění (dále jen „zákon o návykových látkách“) a zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník⁸ v platném znění (dále jen "trestní zákoník" či „tr. zákoník“), případně další právní předpisy na tyto normy navazující nebo je doplňující.

Návyková látka

Co je tedy návyková látka? Z různé literatury lze dovodit obecně platnou stručnou definici a význam, kdy návykovou látkou je chemická látka, jejíž užití mění normální stav vědomí a zpravidla vyvolává fyzickou nebo psychickou závislost. Tyto látky se dále dělí na omamné a psychotropní. Nicméně termín návyková látka není podle některých odborníků přesný, neboť řada z nich žádný návyk nevyvolává. Přesnější termín pro takové látky by byl zřejmě látky psychoaktivní, což jsou látky, které mění stav vědomí.

⁴ MACHOVÁ, J., KUBÁTOVÁ, D. *Výchova ke zdraví*. Praha, 2009, s. 78.

⁵ NEŠPOR, K., CSÉMY, L. *Alkohol, drogy a vaše děti: jak problémům předcházet, jak je včas rozpoznat a jak je zvládat*. Praha. 2003, s. 25.

⁶ DREHER, J. *Psychofarmakoterapie*. 2. vydání. Praha, 2017, s. 1.

⁷ ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 167 ze dne 11. června 1998 o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1998, částka 57.

⁸ ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009 trestní zákoník. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 11.

Pokud se však budeme držet litery zákona a zaměření této práce, návykové látky jsou v zákoně o návykových látkách definovány jako omamné látky a psychotropní látky přírodního nebo syntetického původu, které mají psychoaktivní účinky a současně jsou uvedeny v některé z příloh č. 1 až 7 Nařízení vlády⁹ o seznamu návykových látek. Výjimkou je látka konopí extrakt a tinktura, která obsahuje nejvýše 1 % látek ze skupiny tetrahydrokanabinolů, jak uvádí zákon o návykových látkách.

Předně je třeba říci, že omamné a psychotropní látky a jejich druhy trestní zákoník blíže nespecifikuje, je zde pouze obecné vymezení pojmu „návyková látka“ v ustanovení § 130 trestní zákoníku, kde je uvedeno, že návykovou látkou se pro účely tohoto zákona rozumí dle výkladu JELÍNKY¹⁰ „alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobí nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování“.

2.1.1 Omamná a psychotropní látka

Omamnou a psychotropní látkou lze definovat jako látku chemickou, primárně působící na centrální nervovou soustavu, kde mění mozkové funkce a způsobuje dočasné změny ve vnímání, náladě, vědomí a chování. Dle ŠÁMALY¹¹ lze omamné a psychotropní látky obecně definovat jako „*takové látky, u kterých vzniká nebezpečí chorobného návyku a psychických změn nebezpečných pro společnost nebo pro toho, kdo je opakovaně bez odborného dohledu užívá*“.

Obecná definice omamné a psychotropní látky není ustálená a lze konstatovat, že se jedná o dříve de facto jediný termín označující tyto látky jako drogy. Jak uvádí NOŽINA¹², do roku 1971 byly všechny takové látky označovány jako omamné, kdy teprve od výše uvedeného roku je již výhradně používáno termínu omamné a psychotropní látky.

2.1.2 „Legální“ droga

Existuje tedy nějaká droga, která je legální, tedy ve smyslu trestně právním taková, jejíž držení, výroba, nakládání s ní, respektive její následné podávání a užívání je zcela bez postihu?

⁹ ČESKÁ REPUBLIKA. Nařízení vlády č. 463 ze dne 18. prosince 2013 o seznamech návykových látek. In *Sbírka zákonů*, Česká republika. 2013, částka 178.

¹⁰ JELÍNEK, J. a kolektiv. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 5. vydání, Praha, 2016. s. 212.

¹¹ ŠÁMAL, P. a kolektiv: *Trestní zákoník II., Komentář*, 2. vydání, Praha, 2012, s. 2863.

¹² NOŽINA, M. *Svět drog v Čechách*. Praha, 1997, s. 9.

Ano, samozřejmě existuje, považuje se za ni např. alkohol, tabák, čaj, některé druhy léků a dále specifický sortiment drogistického zboží, např. barvy a ředidla (toluen atd.) a mnoho dalších.

A jak zmiňuje PRESL¹³, jmenované „drogy“ jsou povoleny zákonem, ale i doslova nabízeny na každém kroku. A dnešní člověk si vytvořil novou rovnici, pod pojmem droga si představuje pouze to, co je zakázáno. “ To, že jde o drogy, byť legální, vyslovuje i NOŽINA¹⁴, když uvádí, že „drogovou definici splňuje všech vyjmenovaný sortiment, neboť u všech je možné detekovat ovlivnění psychiky a může na nich vzniknout závislost“.

Hlavním problémem těchto „drog“ je jejich tolerance společností jako takovou. Nikoho dnes nepřekvapí, že před diskotékou postávají náctiletí pod vlivem alkoholu, kouří cigarety a oddávají se těmto „radovánkám“ de facto pod dohledem dospělých a s jejich tichým souhlasem. Není třeba zde zmiňovat trestně právní rovinu, samozřejmě že by k těmto komoditám neměli mít přístup, ale...

2.2 Rozdělení drog na „měkké“ a „tvrdé“

Je nezbytné si objasnit termíny „měkká“ a „tvrdá“ droga. Samozřejmě nejde o fyzické složení, tedy formu drogy, ale o účinky na lidský organismus. Stejně tak je třeba zmínit, že označení „měkká“ droga neřeší, zda je či není legální, neboť do kategorie „měkkých“ drog patří jak například legální tabák, tak třeba nelegální marihuana. Z toho pak vyplývá, že označení drogy za „měkkou“ či „lehkou“ může vyvolat dojem, že nejsou tak nebezpečné. Pokud vezmeme v úvahu výše uvedený tabák, jeho spojitost s výskytem rakoviny plic, hrtanu a dalších orgánů je již jednoznačně dlouhodobě prokázána. Se zhoubným vlivem alkoholu je to obdobné, avšak tento se již považuje za legální „tvrdou“ drogu. Tyto „drogy“ jsou společností přijímány v méně negativních konotacích, avšak je nezbytné si přiznat, že život a zdraví ničí obdobným způsobem jako ty nelegální. A to bohužel nejen těm, kteří je užívají. Je třeba si dále uvědomit, že toto rozdělení na „měkké“ a „tvrdé“ drogy je nepřesné a zkreslující a že i na „měkkých“ drogách lze získat závislost obdobně jako na těch „tvrdých“, což potvrdil již v roce 1997 NEŠPOR¹⁵, který uvádí, že „u konopných látek existuje riziko vzniku závislosti, i když vzniká pomaleji než u jiných drog (např. heroinu)“.

¹³ PRESL, J. *Drogová závislost: může být ohroženo i Vaše dítě?* Praha, 1995, s. 29.

¹⁴ NOŽINA, M. *Svět drog v Čechách.* Praha, 1997, s. 9.

¹⁵ NEŠPOR, K. *Jak poznat účinky drog a jaká mají rizika.* Praha, 1997, s. 8.

Definice „měkkých“ („lehkých“) drog je v tomto kontextu nejednoznačná, nicméně společné znaky nalézt lze. „Měkká“ droga obecně je tedy taková, jejíž riziko užívání je malé (menší) a jejíž účinek na lidský organismus je slabší, vyvolávající menší orgánové poškození. Mezi „měkké“ („lehké“) drogy dle výše uvedené charakteristiky patří především marihuana, hašiš, extáze (MDMA), kokový čaj, káva, čaj a další.

2.3 Vliv drog na zdraví a psychiku, rizika užívání

Na počátku této kapitoly je třeba uvést, že užívání jakýchkoliv tělu neznámých látek s sebou nese zvýšené riziko a drogy jsou bezesporu látky tělu cizí, tedy takové, které se v něm za normálních okolností nevyskytují. Každá chemická látka, která je do těla vpravena, v něm jistým specifickým způsobem reaguje, kdy především drogy jsou za tímto účelem i vyhledávány. Drogy reverzibilně, tj. vratně mění především stav vědomí, prožívání a vnímání. Při běžném užívání se jedná o proces, který je krátkodobého charakteru (výjimečně desítky hodin až jednotky dnů) a následně se stav mysli uživatele vrací k normálu. Je však nepochybné, že ačkoliv se jedná o vratný proces, u dlouhodobých uživatelů se téměř vždy a u některých látek velmi podstatně „změní“ cosi v nás, což přesně demonstruje příklad z praxe NEŠPORA, kdy klienti ve svých pocitech uváděli například „s uvědomováním si sebe jsem na tom špatně, úplně jsem nad sebou ztrácel kontrolu“¹⁶ či „kontrolu jsem nad sebou neměl vůbec žádnou, prostě jsem to risknul“¹⁷.

Nesmíme zapomínat, že nejohroženější rizikovou skupinou je především mládež v pubertálním věku, která má tendenci experimentovat a riskovat. Jak uvádí MAREČKOVÁ¹⁸ je nepochybné, že například u dětí by bylo ideální, aby problém jakéhokoliv užívání a s tím spojeného rizika závislosti vůbec nevznikl. A aby existoval odzkoušený návod na výchovu a jednání, který by zaručil, že potomci po drogách nikdy nesáhnou.

2.4 Drogy & kriminalita v ČR

Pokud bychom se na problematiku drog podívali pohledem úzce spjatým s kriminalitou, nelze než konstatovat, že užívání drog a páčání trestné činnosti pod jejich

¹⁶ NEŠPOR, K. *Návykové chování a závislost – současné poznatky a perspektivy*. 3. vydání. Praha, 2007, s. 62.

¹⁷ NEŠPOR, K. *Návykové chování a závislost – současné poznatky a perspektivy*. 5. vydání. Praha, 2018, s. 23.

¹⁸ KOLEKTIV AUTORŮ SDRUŽENÍ SANANIM. *Drogy: otázky a odpovědi*. Praha, 2007, s. 62.

vlivem jde v mnoha případech ruku v ruce. Smyslem této práce není konstatovat, že užívání drog je vždy spjata s pácháním trestné činnosti, avšak objektivně je nutné uvést, že se jedná o úzce provázanou problematiku a mnoho uživatelů drog páchá trestnou činnost zcela bezostyšně a úmyslně.

Kriminalitu spojenou s drogami lze rozdělit na primární a sekundární, samotné dělení je pak zmíněno v další části této práce.

Obecně lze uvést, že primární kriminalita je tedy taková, jejíž páchání přímo souvisí s nelegálním nakládáním, výrobou, držením, opatřením, dovozem, průvozem, vývozem, nabízením, zprostředkováním, pěstováním a dalšími činnostmi, které jsou zákonem zakázány.

Sekundární kriminalita je pak taková, které není přímo spjata s drogami, ale jejíž páchání je drogami často ovlivněno. Jedná se o kriminalitu majetkovou, mravnostní a násilnou.

Pokud se zamyslíme nad důvody páchání výše uvedené trestné činnosti, jsou nasnadě. Primární trestná činnost směřuje v zásadě k přímému si opatření drogy, tedy jejímu vypěstování (např. marihuana), výrobě (např. vaření pervitinu), držení a dalším nelegálním činnostem přímo spjatých s jejich nakládáním.

U sekundární trestné činnosti jsou důvody jejího páchání rovněž logické. Předně je třeba zmínit, že většina běžných uživatelů drog jsou lidé na okraji společnosti, nemajetní, mnoho z nich bez domova, a tudíž zcela odkázaných na pomoc druhých. Přiznejme si, že málokdo si vezme takového člověka domů, poskytne mu azyl, jídlo, zajistí mu obživu, nějaký rozumný příjem. Pak tedy „nezbývá“ člověku závislému na drogách nic jiného, než si obstarat finanční prostředky jinou cestou, tou pro společnost méně příjemnou a fakticky i nebezpečnou - trestnou činností. Naštěstí kriminalita úzce spjatá s užíváním drog je především majetkového charakteru, v mnohem menší míře pak charakteru násilného, o to je však závažnější.

Majetkové trestné činnosti se pak uživatelé drog dopouštějí ve snaze získat finanční prostředky pro jejich nákup, případně obstarání prekurzorů drog. Typické jsou případy krádeží kol, zahradního nábytku, vybavení domácností i živnostenských provozoven, ale i motorových vozidel a dalších věcí ze soukromých pozemků, bytů a domů. Toto je již majetková kriminalita zásadní, a to nejen z důvodu odcizení majetku, ale především narušení soukromí, které mnohdy bývá pro poškozené mnohem zásadnější, než „ztráta“ osobních věcí. Další stinnou stránkou a snad ještě smutnější jsou případy krádeží, kterých se dopouští děti závislé na drogách, a to krádeže peněz vlastním rodičům

či prarodičům. Jak zmiňuje BARNARDOVÁ¹⁹ „vždycky je tu samozřejmě nepříjemnost krádeže samé, ale způsobená škoda je mnohem vyšší, než lze materiálně vyčíslit“ a dále uvádí, že „vysoká cena spočívala v rozkladu vztahů v rodině, ztrátě důvěry a úcty“.

Mnohem závažnější forma kriminality je však ta násilná, která má zásadnější dopady na společnost a především jednotlivce. Jedná se zejména o případy loupeží, násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci, vydírání a vražd.

Poslední velmi rozšířenou formou trestné činnosti v souvislosti s užíváním návykových látek je řízení motorových vozidel pod jejich vlivem. Je to trestná činnost vysoce nebezpečná a může v zásadě ovlivnit naráz životy velkého počtu lidí (dopravní nehoda apod.).

Výčet trestné činnosti páchané pod vlivem drog není a nemůže být úplný a konečný a je třeba objektivně uvést, že ne každá taková trestná činnost má společného jmenovatele, kterým je pachatel pod vlivem návykových látek.

2.5 Drogy & právo v ČR

Problematiku drog a protiprávního jednání s ní související neřeší jeden zákon, jelikož u většiny protiprávních jednání je nutné zohlednit více aspektů, které podstatně ovlivňují posouzení skutku jako trestného činu nebo jako přestupkového jednání.

V první řadě je tedy problematika drog ukotvena v zákonných normách, které řeší postihy protiprávních jednání souvisejících s omamnými a psychotropními látkami, a to trestní zákoník a zákon o návykových látkách. Dle českého práva se trestní zákoník²⁰ dle zásady subsidiarity užije jen v případech natolik společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti pachatele a trestněprávních důsledků s ní spojených podle jiného právního předpisu, jak je uvedeno v ustanovení § 12 odst. 2 trestního zákoníku. To znamená, že se užije až v případech, kdy nelze čin posoudit podle mírnějšího právního předpisu, např. podle zákona o návykových látkách.

Pro potřeby zákonných norem je v souladu s příslušnými předpisy Evropské unie týkajícími se návykových látek vydáno vládní nařízení č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek²¹, které je závazné pro všechny bez výjimky. Přílohy č. 1 až 7 uvedeného nařízení blíže vymezují nejen konkrétní druhy omamných a psychotropních

¹⁹ BARNARDOVÁ, M. *Drogová závislost a rodina*. Praha, 2011, s. 37-39.

²⁰ ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009 trestní zákoník. In *Sbírka zákonů*, Česká republika. 2009, částka 11, s. 356.

²¹ ČESKÁ REPUBLIKA. Nařízení vlády č. 463 ze dne 18. prosince 2013 o seznamech návykových látek. In *Sbírka zákonů*, Česká republika. 2013, částka 178.

látek, ale i množství omamných a psychotropních látek (malé množství, množství větší než malé) a dále také dávku konkrétní psychotropní látky, aby droga byla skutečně drogou.

Tyto seznamy omamných a psychotropních látek vycházejí ze seznamů Jednotné Úmluvy o omamných látkách²² (vyhlášené pod č. 47/1965 Sb., ve znění Protokolu o změnách Jednotné Úmluvy o omamných látkách vyhlášeného pod č. 458/1991 Sb.) a ze seznamů Úmluvy o psychotropních látkách²³ (vyhlášené pod č. 62/1989 Sb.). Tyto úmluvy Organizace spojených národů (OSN) byly vydány s cílem potírat zneužívání drog a psychofarmak prostřednictvím koordinované činnosti na mezinárodní úrovni a také umožnit kontrolu psychofarmak.

Samozřejmě u omamných a psychotropních látek nestačí pouze specifikovat jejich druhy, je také nutné přesně vymezit i mnoho dalších pojmů, např. pojmy související s nakládáním s těmito látkami, kdy některé termíny jsou přesně vymezeny právě ve výše uvedených úmluvách. Např. výraz „výroba“, dle Jednotné Úmluvy o omamných látkách²⁴ čl. 1 bod 1. písm. n) „*označuje všechny procesy, kromě produkce, jež umožňují získání omamných látek a zahrnuje rovněž čištění a přeměnu těchto látek v jiné drogy*“.

Co se týká výrazu „výroba“ u psychotropních látek, tento pak specifikuje Úmluva o psychotropních látkách²⁵ v čl. 1 písm. i), kdy uvedený výraz „*označuje všechny postupy, jimiž lze získat psychotropní látky, a zahrnuje rovněž čištění a přeměnu psychotropních látek v jiné psychotropní látky. Tento výraz zahrnuje také výrobu přípravků vyjma těch, jež jsou připravovány v lékárnách na lékařský předpis*“.

Neoprávněné přechovávání drog pro vlastní potřebu je v českém právu posuzováno vždy jako nezákonné a je také vždy sankcionováno. V případě „malého množství“ je protiprávní jednání posuzováno na základě zásady „ultima ratio“ (lat.) podle mírnějšího právního předpisu jako přestupkové jednání, v případě „množství většího než malého“ podle trestního zákoníku. Sankcemi budou postiženi všichni, ať už v rovině přestupku nebo v rovině trestného činu, kteří nemají ze zákona udělenou výjimku

²² ČESKÁ REPUBLIKA (ČESKOSLOVENSKÁ SOCIALISTICKÁ REPUBLIKA). Vyhláška ministra č. 47 ze dne 27. dubna 1965 o Jednotné Úmluvě o omamných látkách. In *Sbírka zákonů*, Československá socialistická republika. 1965, částka 25.

²³ ČESKÁ REPUBLIKA (ČESKOSLOVENSKÁ SOCIALISTICKÁ REPUBLIKA). Vyhláška č. 62 ze dne 21. dubna 1989 o Úmluvě o psychotropních látkách. In *Sbírka zákonů*, Československá socialistická republika. 1989, částka 16.

²⁴ ČESKÁ REPUBLIKA (ČESKOSLOVENSKÁ SOCIALISTICKÁ REPUBLIKA). Vyhláška ministra č. 47 ze dne 27. dubna 1965 o Jednotné Úmluvě o omamných látkách. In *Sbírka zákonů*, Československá socialistická republika. 1965, částka 25.

²⁵ ČESKÁ REPUBLIKA (ČESKOSLOVENSKÁ SOCIALISTICKÁ REPUBLIKA). Vyhláška č. 62 ze dne 21. dubna 1989 o Úmluvě o psychotropních látkách. In *Sbírka zákonů*, Československá socialistická republika. 1989, částka 16.

Ministerstvem zdravotnictví a nebylo jim vydáno povolení k zacházení s návykovými látkami a přípravy dle příslušného zákona. Totéž se týká neoprávněného pěstování rostlin nebo hub obsahující návykovou látku.

2.6 Vybrané trestné činy v souvislosti s OPL

Jak již bylo zmíněno, trestné činy, které lze dát do souvislosti s trestnou činností páchanou pod vlivem návykové látky nebo pro její obstarání či zajištění finančních prostředků na její obstarání lze formálně rozdělit na primární a sekundární podle toho, zda je skutkovou podstatou trestné činnosti zakázaná forma nakládání s návykovou látkou (primární trestná činnost) nebo trestnou činností, kdy útok na zájem chráněný zákonem není na první pohled s užíváním drog spojován, ale je na ni navázán (sekundární trestná činnost). Jako terciální trestnou činností ve spojitosti s drogami označujeme takovou, kdy oběťmi trestného činu jsou uživatelé drog. Pro potřeby této práce se budeme zabývat pouze prvními dvěma.

2.6.1 Primární trestná činnost

Primární trestná činnost, takto ji ovšem nazýváme pouze zde pro potřeby této práce, související s omamnými a psychotropními látkami je uvedena v trestním zákoníku a je zde zařazena mezi trestné činy obecně nebezpečné, které upravuje ve Zvláštní části Hlava VII. Díl 1 (Trestné činy obecně ohrožující). Jak zmiňuje ZÁBRANSKÝ²⁶, primární trestné činy jsou ošetřeny zákonem a souvisí především s výrobou, držením nebo prodejem návykových látek.

Pro přehlednost jsou v příloze č. I uvedeny základní skutkové podstaty z trestního zákoníku, související s tzv. drogovými trestnými činy. Objektem těchto trestných činů je „zájem na ochraně společnosti a jednotlivců před nebezpečím, které vyplývá z nelegálního a nekontrolovaného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s přípravky obsahující takové látky, s jedy a prekursory“.

Jednotlivá ustanovení těchto trestných činů se od sebe liší látkami, se kterými je zakázáno určitým způsobem nakládat. Buď jde pouze o OPL nebo je okruh látek rozšířen např. o přípravky obsahující OPL, prekursory, jedy viz ustanovení § 283 tr. zákoníku. Nejširší vymezení zahrnuje ustanovení § 287 tr. zákoníku a jehož základě jsou poté postihovány všechny návykové látky, a to ve smyslu ustanovení § 130 tr. zákoníku vyjma alkoholu.

²⁶ ZÁBRANSKÝ, T. *Drogová epidemiologie*. Olomouc, 2003, s. 19.

Ohledně množství omamných a psychotropních látek užívá u zmiňovaných trestných činů trestní zákoník množství „větší než malé“, tento pojem jím není ale nijak vymezen. Množství drogy vymezené jako „větší než malé“ určuje stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu²⁷ pod spisovou značkou Tpjn 301/2013, přičemž orientační hodnoty určující množství „větší než malé“ jsou uvedeny v příloze tohoto stanoviska.

2.6.2 Sekundární trestná činnost

Obecně můžeme říci, že sekundární kriminalita vychází z té primární. Sekundární drogovou kriminalitu reprezentují trestné činy, které nezahrnují přímo nakládání s OPL, ale jsou páčány v souvislosti s jejich užíváním.

Sekundární trestná činnost je páčána buď pod vlivem návykové látky nebo v průběhu abstinčních příznaků. Není však vyloučeno páčání trestné činnosti z důvodu opatření si prostředků na nákup OPL i v době „klidu“, kdy je uživatel tzv. čistý. Každopádně veškeré protiprávní jednání u tohoto druhu trestné činnosti, pokud jej páčá uživatel OPL, je až na výjimky podmíněno jednáním směřujícím k opatření drog. Sekundární trestnou činnost můžeme pomyslně rozdělit na dvě skupiny, i když se spáčání trestných činů z obou skupin často prolíná a souvisí spolu.

Do první skupiny se řadí trestné činy ekonomicky motivované, páčané za účelem získání drogy směřující buď přímo k obstarání si drogy nebo k obstarání si finančních prostředků pro zabezpečení potřeb závislého, tedy obvykle na drogu. Snaha opatřit si finanční prostředky na nákup drog je nejčastější příčinou trestné činnosti narkomanů.

Do této skupiny řadíme především majetkovou trestnou činnost, a to například níže uvedené trestné činy:

- Krádež včetně krádeží vloupáním - § 205 tr. zákoníku
- Neoprávněné užívání cizí věci - § 207 tr. zákoníku
- Poškození cizí věci - § 228 tr. zákoníku
- Porušování domovní svobody - § 178 tr. zákoníku
- Zpronevěra - § 206 tr. zákoníku
- Podvod - § 209 tr. zákoníku
- Kuplířství - § 189 tr. zákoníku

Tyto trestné činy jsou pak často páčány spolu s primární trestnou činností, např. s prodejem drog.

²⁷ČESKÁ REPUBLIKA. Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu sp.zn. Tpjn 301/2013 ze dne 13.3.2014. In *Sbírka rozhodnutí, Česká republika*. 2014.

Do druhé skupiny sekundární trestné činnosti spadají trestné činy, kterých se dopouští drogově závislí jedinci pod vlivem návykových látek. Prohlubující se závislost klade na narkomany, jak jsme si již řekli, velké finanční nároky, ale nese s sebou i další negativní změny, mimo jiné v sociální oblasti. Uživatelé drog pak často přichází o zaměstnání, rodinné zázemí a své postavení ve společnosti. V důsledku užívání OPL mohou být často zlí, vznětliví, podráždění, trpí záchvaty agresivity, často u nich dochází ke zhoršení schopnosti úsudku, a to vše pak vede ke kriminálnímu chování.

Typickým trestným činem spáchaným pod vlivem návykové látky je:

- Ohrožení pod vlivem návykové látky - § 274 tr. zákoníku.

Další trestné činy, které řadíme do druhé skupiny, jsou často násilné trestné činy, jež zahrnují násilí proti druhé osobě nebo pohrůžku násilím. Zde můžeme jmenovat např. trestný čin:

- Vražda - § 140 tr. zákoníku
- Loupež - § 173 tr. zákoníku
- Vydírání - § 175 tr. zákoníku,

dále sexuálně motivované trestné činy včetně mravnostních, např.:

- Znásilnění – § 185 tr. zákoníku,

ale také některé trestné činy proti rodině a dětem, např.:

- Týrání svěřené osoby - § 198 tr. zákoníku
- Týrání osoby žijící ve společné domácnosti - § 199 tr. zákoníku

a trestné činy narušující soužití lidí, za všechny např.:

- Nebezpečné vyhrožování - § 353 tr. zákoníku
- Nebezpečné pronásledování - § 354 tr. zákoníku.

Kriminální chování toxikomanů, ať už majetkové či násilné, se dlouhodobým vlivem psychoaktivních látek ne zřídka stupňuje, často i v důsledku abstinčního syndromu. Eskalace pak může vést i ke spáchání nejzávažnějších trestných činů proti životu a zdraví uvedených výše.

3 LEGALIZACE

Legalizace je pojem, který pro potřeby této práce vyjadřuje proces, při kterém vybrané druhy trestné činnosti v souvislosti s drogami (primární trestná činnost) sice nebudou vyňaty z normativního aktu, tedy trestního zákoníku, avšak, za předem daných okolností a podmínek stanových zákonodárcem, se stanou legální. Nejedná se tedy o zrušení samotného paragrafu (paragrafů) v trestním zákoníku uvedeném, ale o stanovení podmínek, za jakých není jednání v nich uvedené trestné, a to ani jako přestupek. Jako obecný příklad lze uvést pěstování rostliny konopí (netechnického), které je dle platné legislativy do pěti rostlin včetně přestupek, nad pět rostlin se pak jedná o trestný čin. Podmínky posouzení, kdy se jedná o nelegální rostlinu konopí, stanovuje jiný právní předpis a není předmětem této práce. Legalizací je tedy myšleno odstranění legálních restrikcí ohledně „lehkých“ drog, tedy odstranění limitů nebo jejich omezení.

Je nezbytné pochopit, že pojem legalizace a dekriminalizace vyjadřují jiný pojem a musí se nutně rozlišovat.

Dekriminalizací se naproti tomu rozumí odstranění kriminálních sankcí za nezákonné nakládání, výrobu, prodej a další činnosti v souvislosti s těmito látkami.

Laicky řečeno, legalizace není totožná s dekriminalizací, ale souvisí s ní. Pro potřeby této práce se oba termíny vesměs prolínají a vzájemně doplňují.

Ačkoliv se téma legalizace drog může zdát pojmem novým, aktuálním, je třeba si uvědomit, jak uvádí DOLEŽAL²⁸ legalizací drog, a to nejen těch „lehkých“ se zabývalo už např. Fórum proti legalizaci drog sponzorované DEA (Úřad pro potírání drog v USA) v srpnu roku 1994. Nejedná se tedy o, řečeno slovy klasika „nihil novi sub sole“ (lat.), tedy „nic nového pod sluncem“.

3.1 Drogy pohledem veřejnosti – legální & nelegální

Předně je třeba uvést, že pohled veřejnosti na drogy jako takové je různý tak, jak je různorodá naše společnost. Někteří lidé mají pohled více alternativní, jiní jsou striktně proti, někteří naopak drogy, tedy především ty „lehké“ schvalují jako alternativu k drogám ve společnosti tolerovaným. Za tyto můžeme považovat např. alkohol, tabák, čaj, některá léčiva a speciální sortiment drogistického zboží (ředidla, rozpouštědla apod.). Závislost jako takovou se zaobírá větší množství literatury, ze které lze dohledat proč a jakým mechanismem vzniká závislost, a to nejen na návykových látkách.

²⁸ DOLEŽAL, J. X. *Jak se berou drogy*. Praha, 1998, s. 84.

Obecně lze konstatovat, že ve většinové společnosti je pohled na osoby užívající návykové látky poměrně striktní, jednoznačný a mnoho lidí takové osoby odsuzuje, nazývá je feťáky, smažkami a jinými hanlivými výrazy. Toto označení lze jistě pochopit, avšak je třeba uvést, že ne každý uživatel OPL si za svou závislost může jednoznačně sám, neboť v našich životech mohou nastat chvíle a není jich málo, kdy k rozvinutí jakékoliv formy závislosti je jen krůček. Pro příklad stačí uvést třeba tragickou událost mezi blízkými, např. ztrátu blízkého člověka, smrt dítěte, onkologické onemocnění, „jen“ ztrátu zaměstnání, sociálních jistot nebo současnou ekonomickou situaci ve spojení s reálně hrozící světovou válkou (12/2022). Není neobvyklé, že dalším z možných důvodů užívání především „lehkých“ drog je duševní onemocnění, např. schizofrenie.

Takový člověk pak hledá únik od reality a mnohdy pak sáhne k poměrně lehce sehnatelným drogám. Tyto případy nejsou tak řídké, jak se může na první pohled zdát a procento uživatelů návykových látek, kteří drogy užívají záměrně, bez vnějšího podnětu bude překvapivě nízké.

3.2 Pro & proti

Pokud chceme uvádět argumenty pro a proti legalizaci, je nutné posuzovat tyto okolnosti a argumenty z pohledu minulosti, historie i zkušeností se zemí, kde již obdobné aktivity proběhly a které již s úplnou nebo částečnou legalizací zkušenosti mají. Není totiž nic cennějšího než osobní zkušenost. Měli bychom se z těchto zkušeností poučit a vzít si to dobré.

Z důvodu objektivit je nezbytné uvést všechny známé skutečnosti, které jsou uváděny zastánci i odpůrci legalizace „lehkých“ drog tak, aby pohled veřejnosti byl nezkrácený, objektivní a především abychom my všichni ve veřejné diskusi uvedli své argumenty. Ačkoliv se to na první pohled nezdá, jedná se, respektive jednalo by se o poměrně velký zásah do našeho právního systému, z čehož vyvstává mnoho možných „problémů“ a následných nelehkých řešení. Je tedy nezbytné otázku možné legalizace uchopit zodpovědně, oproštěně od populistických hlasů, politiky a agrese na obou stranách. Zde více než jinde platí, že osobní zkušenost s drogami, ať formou užívání, zkušenosti s blízkými nebo „jen“ jako oběť spáchaného trestného činu pod jejich vlivem je nepřenositelná. Málokdo bude prosazovat legalizaci jakýchkoliv drog v případě, že mu drogy vzali to nejcennější, co měli či mají osobní zkušenost s jejich uživateli coby pachatelé protiprávního jednání, které bylo na nich spácháno. Tam je tolerance k legalizaci a jejich uživatelům pochopitelně velmi nízká. Naopak nelze upřít zastáncům legalizace jejich argumenty, např. že právě legalizací a dekriminalizací takového jednání,

např. tedy držení drogy pro svou vlastní potřebu, může snížit poptávku po jejich nelegálním opatření. Níže jsou tedy shrnuty hlavní argumenty, které vedou k diskusi o legalizaci.

Pokud bychom měli shrnout argumenty (jedná se o prostý výčet argumentů s komentářem, nikoli diskusi, které je uvedena v závěru práce) zastánců legalizace „lehkých“ drog, jsou to u konopí a marihuany, o které se vede diskuze nejčastěji, především:

1. *Nedostatečný výzkum o možných přínosech a pozitivních účincích konopí na lidský organismus daný právě „prohibicí“ těchto látek je důvodem, proč by se měli tyto drogy legalizovat. Jejich přínos převažuje nad riziky.*

Poměrně logickým argumentem je skutečnost, že právě díky ilegálnímu pohledu a zákonným omezením těchto látek není a nebyl dosud proveden dostatečně rozsáhlý a kvalitní výzkum jejich účinků. Tudíž nelze vyloučit jejich pozitivní vliv na lidský organismus a člověka obecně. Některé pozitivní účinky v léčení určitých druhů onemocnění jsou již prokázány. Jak uvádí například MIOVSKÝ²⁹: „*Konopí je dnes jako rostlina i jako lék mnohdy neprávem zatracováno právě pro svůj poznatý psychoaktivní účinek*“.

2. *Legalizace přinese lepší regulaci „lehkých“ drog.*

Zastánci tvrdí, že většina „lehkých“ drog pochází z nelegální činnosti, není tudíž žádný přehled o jejich dovozu, prodeji, užívání apod. Legalizací by stát získal nástroje ke kontrole, přehledu o uživatelích, mohl by regulovat nakládání s nimi atd.

3. *Legalizace posílí ekonomiku.*

Černý trh s „lehkými“ drogami přináší ekonomické ztráty, vytváří „šedou“ zónu ekonomiky, nezdaněnou, neregulovanou, nepřehlednou. Naproti tomu legalizací by došlo k významným ekonomickým „dopadům“ na příjem státu z daní, vytvořila by se nová pracovní místa v průmyslu zpracování např. konopí.

4. *Legalizace je odpovědí na „válku“ proti drogám.*

Dle tohoto argumentu by právě díky legalizaci vybraných druhů drog došlo k poklesu nelegálního obchodování s těmito látkami. Argument vychází z předpokladu, že většina sankcionovaných uživatelů drog nejsou primárně kriminálníci, ale pouze uživatelé, kteří si tak drogy obstarávají jedinou pro ně možnou, a tudíž nelegální cestou. Kriminálníky z nich tedy „vyrábíme“.

²⁹ MIOVSKÝ, M. a kol. *Konopí a konopné drogy – Adiktologické kompendium*. Praha, 2008, s. 63.

5. *Většina „lehkých“ drog je bezpečnějších než alkohol a tabák a nevede k následnému užívání „tvrdých“ drog.*

V porovnání s počty závislých na alkoholu a tabáku a zdravotních rizicích z toho vyplývajících je užívání konopí, respektive marihuany relativně bezpečné. Zastánci legalizace také prosazují názor, jak uvádí například vědec, psycholog, terapeut a dlouholetý uživatel marihuany Dr. HART³⁰ „řikat, že marihuana je bránou k tvrdším drogám, je neopodstatněné“, což vyplývá nejen z jeho osobní zkušenosti, ale také z jeho výzkumu a praxe.

6. *Legalizace by vedla k odděmonizování „lehkých“ drog a konci předsudků vůči jejich uživatelům.*

V moderní svobodné a demokratické společnosti nemají předsudky a stigmata spojená s užíváním „lehkých“ drog místo.

7. *Většina lidí podporuje legalizaci.*

Výzkumem ve vyspělých zemích bylo zjištěno, že většina populace je nakloněna legalizaci „lehkých“ drog, především konopí.

8. *Legalizace konopí nevede ke zvýšenému užívání a zneužívání osobami mladšími 18 let.*

Zkušenosti se zemí, kde je např. konopí a produkty z něj legální, ukazují, že legalizace těchto látek nevedla ke zvýšenému užívání dětmi (osoby mladší 18 let).

9. *Stát by neměl dospělým lidem říkat, co směji užívat a proč.*

Prohibice „lehkých“ drog je zbytečná, vede k trestnímu stíhání jinak slušných občanů, a to především s ohledem na nadužívání alkoholu a tabáku, které není nijak sankcionováno.

Výše je uveden výčet nejčastějších argumentů zastánců legalizace „lehkých“ drog. Není výčtem úplným, nicméně se jedná o nejčastější a nejpádnější argumenty zastánců legalizace.

Tato práce by neměla smysl, kdybychom neuvedli pohled druhé strany, tedy nezohlednili argumenty a především nehledali odpovědi na otázky odpůrců legalizace. Ty nejčastější, z nichž některé uvádí například i DOLEŽAL³¹, lze shrnout do níže uvedených bodů:

I. *Měly by se legalizovat všechny tzv. „lehké“ drogy?*

Podle jakého klíče se určí, které drogy se mají legalizovat a proč?

³⁰ HART, C.L. *Drug use for Grown-Ups*. London, 2021, s. 186.

³¹ DOLEŽAL, J. X. *Jak se berou drogy*. Praha, 1998, s. 85-88.

II. *Jsou dostatečně popsána rizika užívání „lehkých“ drog a nebezpečí z nich vyplývající?*

Je jasně určeno, co která droga způsobuje, jaké může její užívání mít negativní dopady na zdraví a psychiku?

III. *Kdo určí, která část populace bude mít přístup ke konkrétním druhům drog?*

Na jakém základě, kdo, kdy a podle jakých pravidel určí uživatele konkrétních drog? Anebo budou smět všichni užívat všechno?

IV. *Budou smět „lehké“ drogy konzumovat pouze osoby dospělé?*

Jsme schopni účinně zabránit užívání „lehkých“ drog dětmi? Ze zkušeností s legálními drogami (alkoholem a tabákem) jsou o tom důvodné pochybnosti.

V. *Kdo bude drogy prodávat (distribuovat)? Vláda? Soukromé či státní firmy?*

Stane se stát dealerem drog? Nebo se pověří na základě předem daných pravidel soukromá firma? Kdo to bude kontrolovat?

VI. *Kdo ponese případné následky a uhradí škody spojené s užíváním legálních drog na majetku, zdraví či životech?*

Je domyšleno, jaké to může přinést následky? Ekonomické, sociální, zdravotní...

VII. *Kdo bude soustřeďovat příjmy z legální distribuce drog?*

Bude vytvořena nějaká alokovaná část rozpočtových příjmů? Nebo fond na prevenci užívání návykových látek? Kdo ji, případně ho bude spravovat?

VIII. *Bude někdo kontrolovat trh s nelegálními drogami?*

Kdo bude kontrolovat legální distribuci a kdo tu nelegální? Nebude se prolínat?

IX. *Budou legální drogy na předpis? Jak se zabrání jejich následnému přeprořádání a nadměrnému nakupování?*

Bude stanoven nákup legálních drog? Kde se budou prodávat, kdo povede evidenci, bude povinná, bude povinnost vymahatelná?

X. *„Lehké“ drogy jsou vstupní branou pro užívání drog těžkých, nebezpečných.*

Ze zkušeností je zřejmé, že velké procento uživatelů „lehkých“ drog v budoucnu přechází na drogy „tvrdé“.

XI. *Je jasně stanoven a řádně připraven legislativní rámec pro legalizaci „lehkých“ drog?*

Je legislativa v tomto směru dostatečně konzistentní, reflektující právo Evropské unie a vyspělých zemí, kde mají s tímto zkušenosti?

Z výše uvedeného vyplývá, že argumenty a otázky zastánců i odpůrců legalizace jsou často logické, a ne vždy je snadné na ně nalézt přijatelné odpovědi. Tato práce se o to alespoň částečně snaží.

3.3 Důsledky

Na základě všech dosud uvedených skutečností je nezbytné se nyní zamyslet nad tím, jaké důsledky by měla případná legalizace na společnost jako takovou. Obecně lze shrnout, že by se bezesporu jednalo přinejmenším o důsledky:

1. právní
2. ekonomické
3. sociální
4. zdravotní

Níže tedy pouze krátce k jednotlivým oblastem.

ad 1) Z právního hlediska by legalizace a s tím spojená dekriminalizace vybraných druhů drog, respektive nakládání s nimi zřejmě přinesla snížení kriminality v této oblasti, a to především v rozsahu primární trestné činnosti jako je nedovolená výroba, pěstování a přechovávání návykových látek, příp. dalších na tuto trestnou činnost navazujících.

ad 2) Z ekonomického hlediska by šlo především o příjmy z prodeje legálních druhů drog, daní za prodej apod. a tím i k poměrně značným finančním příjmům do státního rozpočtu. V neposlední řadě by šlo o snížení nezaměstnanosti v důsledku nových pracovních míst v oblasti výroby a prodeje těchto látek. Na druhou stranu musíme zmínit nemalé finanční prostředky, teoreticky vynaložené na kompenzaci případných škod, způsobených užíváním návykových látek, na majetku a zdraví a životech občanů.

ad 3) Z hlediska sociálního se jedná pravděpodobně o dva možné scénáře. Může dojít v sociální oblasti k výraznému rozevření nůžek mezi lidmi, kteří žádné obdobné návykové látky neužívají a jejich pak již legálními uživateli, důsledkem čehož může být ještě větší sociální izolace a deprivace obou skupin. Druhá možnost je naopak sblížení obou sociálních skupin v důsledku zjištění, že i uživatelé OPL jsou jenom lidé, že se jedná o normální obyvatele a lze s nimi žít v míru a bezpečí. Samozřejmě do jisté míry a s určitou rezervou.

ad 4) Z hlediska zdravotního jsou, respektive mohou být důsledky rovněž dvojí. Na jedné straně může legalizací především konopí a jejich produktů, příp. přímo marihuany, dojít ke zlepšení zdravotní péče i zdravotního stavu u pacientů, kterým např. látky obsažené v konopných produktech, tedy za všechny dvě nejznámější THC a CBD (kanabidiol), jejich zdravotní stav a kvalitu života zlepšují. Rovněž by mohlo dojít ke zlepšení zdravotní neodborné, avšak neméně důležité péče o blízké v domácnostech, kteří se o nemocné osoby starají, pokud by jim mohly tyto dosud zakázané prostředky bez nebezpečí trestního postihu poskytovat. Na druhou stranu je však rovněž důležité

uvést, že užívání návykových látek sebou nese i nemalá rizika, a to především vzniku závislosti, ačkoliv je toto nebezpečí mnohonásobně menší než u drog „tvrdých“, stále tu malé riziko je, dále jsou zde již jednoznačně popsána rizika vzniku závažných chorob, např. rakoviny úst, hrtanu, plic apod. a v neposlední řadě teoretická možnost předávkování, příp. „spuštění“ závažných duševních chorob v čele se schizofrenií, depresí, maniodepresivní psychózou, toxickou psychózou a dalšími.

Výše je uveden výčet důsledků, které jsou pro společnost nejzásadnější a nejdiskutovanější, není to však výčet konečný ani úplný.

EMPIRICKÁ ČÁST

4 VÝSLEDKY VÝZKUMU A JEJICH INTERPRETACE

4.1 Dotazníkové šetření a charakteristika zkoumaného vzorku

Empirická část práce je zaměřena na výzkum provedený formou anonymního dotazníkového šetření širokou veřejností se zaměřením na otázky, které měli respondenty nejen „donutit“ zamyslet se nad současnou drogovou problematikou, zjistit jejich názory a postoje na legalizaci některých forem drogové trestné činnosti, ale také zjistit, jak je laická veřejnost s drogovou problematikou obeznámena. Za účelem výzkumu byly stanoveny tři hypotézy (viz kapitola 4.1.1).

Výzkum bakalářské práce je proveden kvantitativní metodou pomocí anonymního dotazníkového šetření a jeho následné vyhodnocení. Kompletní dotazník je přílohou č. II této bakalářské práce. Výsledky dotazníkového šetření jsou z důvodu přehlednosti níže zobrazeny pomocí grafů v procentuálním vyjádření (viz kapitola 4.1.2), kdy jednotlivé výsledky byly zaokrouhlovány dle zásad zaokrouhlování na celá čísla.

Vybranou skupinou respondentů je široká veřejnost za použití metody náhodného výběru osob. Respondenti v úvodu dotazníku anonymně sdělovali své pohlaví, věkovou skupinu a dosažené vzdělání z důvodu potvrzení, že složení respondentů alespoň částečně odpovídá demografickému složení populace a není orientováno pouze na určitou skupinu obyvatel. Věková skupina dětí do 10 let byla záměrně vynechána z důvodu složitosti tématu, maximální věk stanoven nebyl. Otázky byly tvořeny tak, aby byly srozumitelné všem sociálním skupinám obyvatel všech věkových skupin od 10 let věku.

Respondenti byli oslovováni náhodně, a to buď přímo nebo cestou sociálních sítí. Po vyplnění byly postupně zaslány nebo fyzicky vráceny zpět. Celkem bylo rozesláno či fyzicky předáno 100 dotazníků.

Návratnost dotazníků byla 78 dotazníků, tedy 78 %, což je přehledně znázorněno v tabulce č. 1, celkový počet nenavrácených dotazníků tvořily dotazníky osob oslovených přes sociální síť.

Tabulka č. 1: Návratnost dotazníků³²

Návratnost	Počet kusů	% podíl
Navráceno	78	78
Nenavráceno	22	22
Celkem	100	100

³² Vlastní výzkum

V tomto výzkumu, který proběhl v lednu 2023, bylo tedy analyzováno celkem 78 dotazníků. Dotazník s osmnácti otázkami neobsahuje podrobnější identifikační údaje, aby byla zachována anonymita osob. Z celkového počtu 78 respondentů (100 %), kteří zaslali dotazník zpět, bylo 33 mužů (42 %) a 45 žen (58 %) různých věkových kategorií s různým stupněm vzdělání. Věkové zastoupení respondentů a stupeň vzdělání jsou přehledně znázorněny v tabulkách č. 2 a 3.

Tabulka č. 2: Věkové zastoupení respondentů³³

Věková kategorie	Počet osob	% podíl
10-19	19	24
20-35	24	31
36-50	21	27
51+	14	18
Celkem	78	100

Tabulka č. 3: Stupeň vzdělání respondentů³⁴

Nejvyšší dosažené vzdělání	Počet osob	% podíl
Základní	19	24
Odborné (výuční list)	21	27
Střední (maturita)	27	35
Vysokoškolské	11	14
Celkem	78	100

4.1.1 Hypotézy

- Hypotéza:** Široká veřejnost nemá přehled o „měkkých“ drogách ani o trestněprávních důsledcích spojených s jejich nakládáním.
- Hypotéza:** Obecná rizika, která s sebou nese užívání „měkkých“ drog, jsou široké veřejnosti známa.
- Hypotéza:** Široká veřejnost není o důvodech a nutnosti legislativních změn ve vztahu k legalizaci drogových deliktů informována dostatečně.

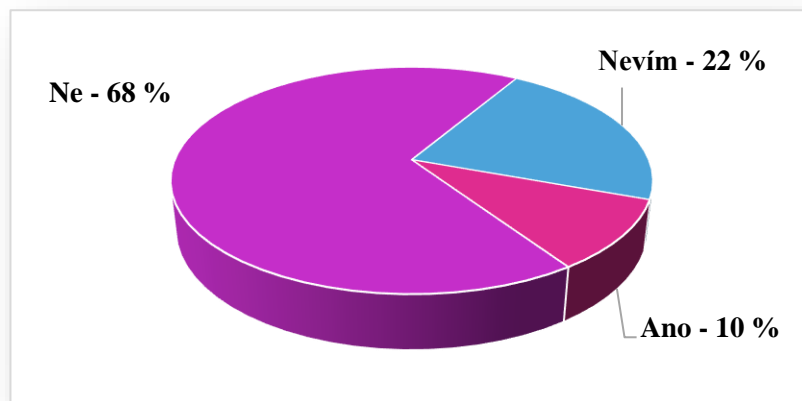
³³ Vlastní výzkum

³⁴ Vlastní výzkum

4.1.2 Kvantitativní výzkum (grafické zpracování)

Otázka č. 1: Víte, které nelegální drogy řadíme mezi tzv. „lehké“ či „měkké“ drogy a které do skupiny „tvrdé“?

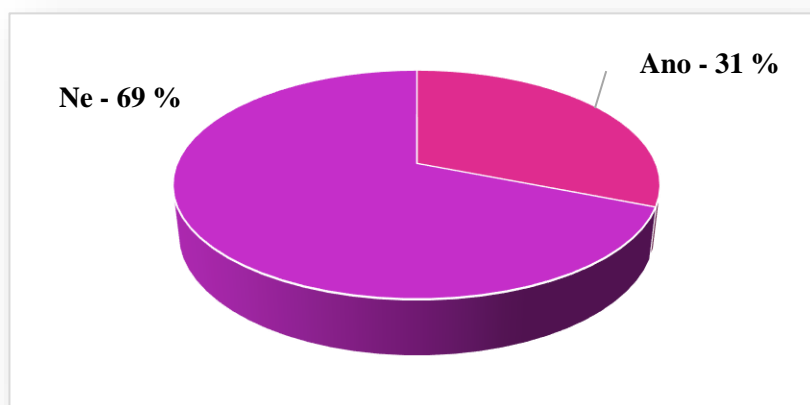
Graf č. 1 Povědomí o rozdělení drog na „lehké“ („měkké“) a „tvrdé“ drogy³⁵

Graf znázorňuje povědomí respondentů o rozdělení nelegálních drog mezi „lehké“ a „tvrdé“. Převážná většina z celkového počtu 78 respondentů (100 %) zvolila odpověď „ne“, a to 53 respondentů (68 %), odpověď „nevím“ zvolilo 17 respondentů (22 %) a pouze 8 respondentů (10 %) zvolilo odpověď „ano“.

Otázka č. 2: Máte vy sám/sama zkušenost s užitím některé nelegální návykové látky?

Graf č. 2: Osobní zkušenost s užitím nelegálních návykových látek³⁶

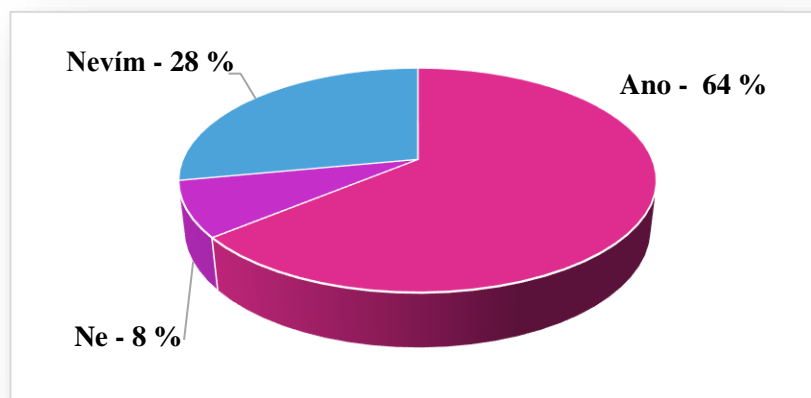
³⁵ Vlastní výzkum

³⁶ Vlastní výzkum

Tento graf znázorňuje osobní zkušenost respondentů s užitím některé nelegální návykové látky. Z celkového počtu 78 dotazovaných (100 %) má osobní zkušenost s užitím nelegálních návykových látek 24 osob (31 %) a 54 osob (69 %) nikoliv.

Otázka č. 3: **Je podle vás užívání nelegálních drog v ČR trestné?**

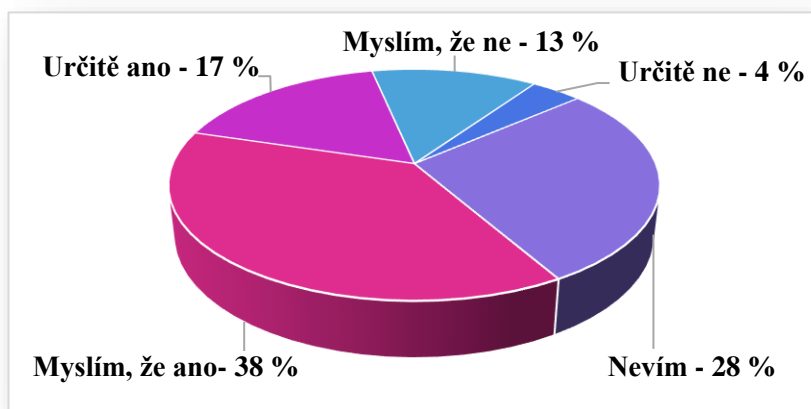
Graf č. 3 Povědomí o trestnosti užívání nelegálních drog v ČR³⁷

Graf zobrazuje odpovědi 78 respondentů (100 %) na otázku, zda je užívání nelegálních drog v ČR trestné. 50 respondentů (64 %) uvedlo odpověď „ano“, 6 respondentů (8 %) odpověď „ne“, 22 respondentů (28 %) zvolilo možnost „nevím“.

Otázka č. 4: **Je v ČR dovoleno mít u sebe drogu pro vlastní potřebu, tedy držení tzv. malého množství?**

Graf č. 4 Držení tzv. malého množství drogy v ČR³⁸

³⁷ Vlastní výzkum

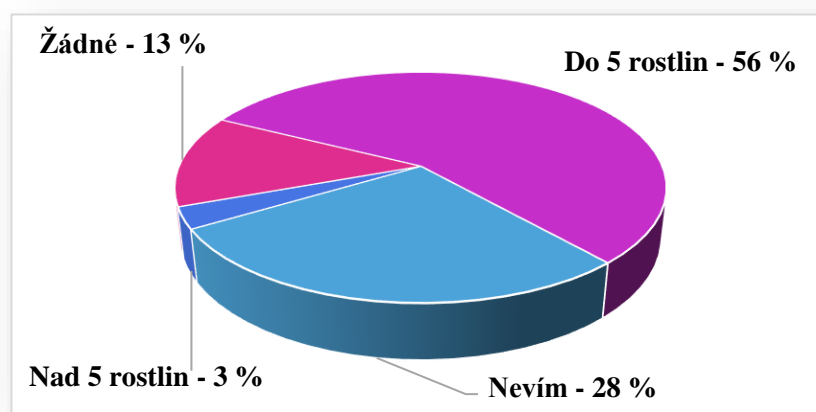
³⁸ Vlastní výzkum

Tento graf zobrazuje povědomí všech 78 odpovídajících (100 %) na otázku legálnosti držení tzv. malého množství drogy v ČR. Největší skupinu tvoří respondenti, kteří si myslí, že držení tzv. malého množství je legální. Toto uvedlo 30 odpovídajících (38 %), druhou skupinu tvoří 13 odpovídajících (17 %), kteří legálnost tvrdí s určitostí. Skupinu s opačným názorem, tedy že držení tzv. malého množství drogy není v ČR zákonem dovoleno, tvoří 10 odpovídajících (13 %), kteří se domnívají, a 3 odpovídající (4 %), kteří toto potvrzují s určitostí. 22 respondentů (28 %) na tuto otázku neumí odpovědět.

Než respondenti přistoupili k dalším otázkám, bylo jim v dotazníku (viz příloha č. II) poskytnuto vysvětlení týkající se účinné látky THC obsažené v rostlinách konopí.

Otázka č. 5: Kolik rostlin konopí (s obsahem THC nad 1 %) může občan legálně pěstovat?

Graf č. 5: Počet legálně pěstovaných rostlin konopí (s obsahem THC nad 1 %)³⁹

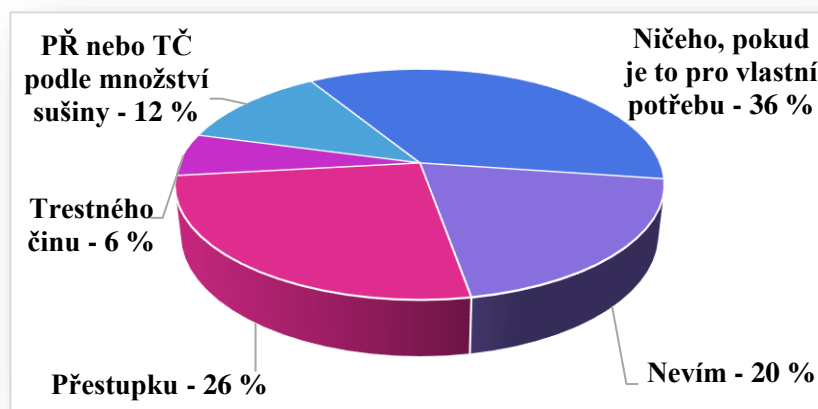

V tomto grafu jsou zachyceny odpovědi všech 78 respondentů (100 %) na otázku, kolik rostlin konopí (s obsahem THC nad 1 %) může občan legálně pěstovat. 10 respondentů (13 %) si myslí, že žádné množství, odpověď „do 5 rostlin“ zvolilo 44 respondentů (56 %), odpověď „nad 5 rostlin“ zvolili 2 respondenti (3 %) a 22 respondentů (28 %) zvolilo odpověď „nevím“.

³⁹ Vlastní výzkum

Otázka č. 6: **Vypěstovali jste konopí, sklídili a sušíte ho doma. Čeho se podle vás dopouštíte?**

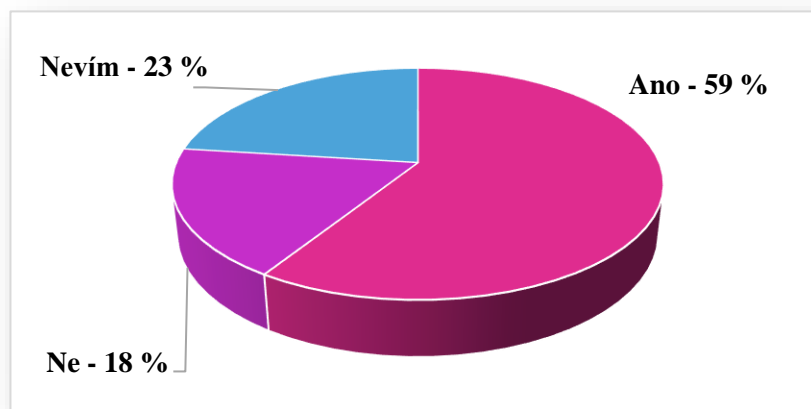
Graf č. 6 Legálnost manipulace s rostlinou konopí⁴⁰

Graf znázorňuje názory všech 78 respondentů (100 %) na legálnost či nelegálnost pěstování a sušení konopí. Z grafu vyplývá, že 20 dotazovaných (26 %) zastává názor, že se touto činností dopustí přestupku, 5 dotazovaných (6 %) je přesvědčeno o tom, že se dopustí trestného činu a 9 dotazovaných (12 %) odpovědělo, že přestupku nebo trestného činu podle množství sušiny. Největší skupina respondentů, celých 28 (36 %), zastává názor, že pokud by pěstovaly a sušily doma konopí pro vlastní potřebu, nedopouštěly by se žádného protiprávního jednání. 16 respondentů (20 %) zvolilo odpověď „nevím“.

Otázka č. 7: **Lékař vám předepsal užívat konopí, např. formou masti. Můžete si legálně doma vypěstovat konopí a vyrobit mast v případě, že mast máte předepsanou od lékaře?**

Graf č. 7 Výroba konopné masti v domácím prostředí⁴¹

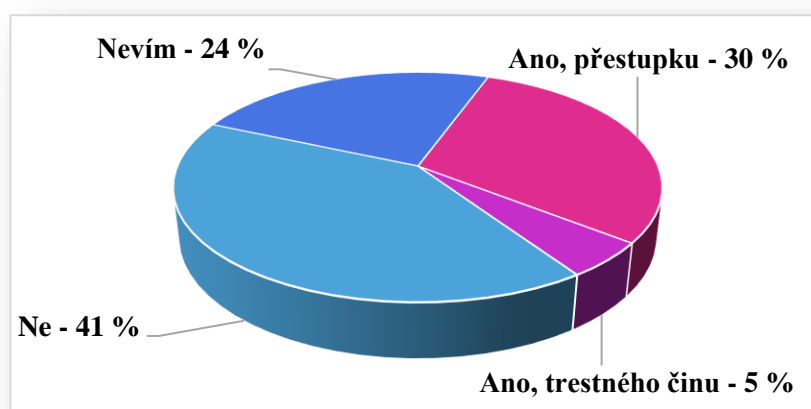
⁴⁰ Vlastní výzkum

⁴¹ Vlastní výzkum

Graf vyobrazuje názory respondentů na otázku legálnosti či nelegálnosti pěstování a vlastní výroby konopné masti v případě, že má osoba tuto mast lékařem předepsanou k užívání. Opět odpovídalo 78 respondentů (100 %), přičemž 46 dotazovaných (59 %) má za to, že za těchto podmínek mohou doma legálně pěstovat a následně si vyrobit konopnou mast. Názor, že toto jednání je ilegální, zastává 14 dotazovaných (18 %) a 18 dotazovaných (23 %) zvolilo odpověď „nevím“.

Otázka č. 8: Sedíte s kamarády a jeden z nich kouří jointa marihuany, o čemž všichni vědí. Jointa položí na stůl na popelník. V této chvíli má každý u stolu možnost jointa vzít a zkusit užít marihuanu. Dopouští se kamarád protiprávního jednání?

Graf č. 8 Protiprávnost jednání majitele jointa v případě odložení jointa marihuany na popelník⁴²

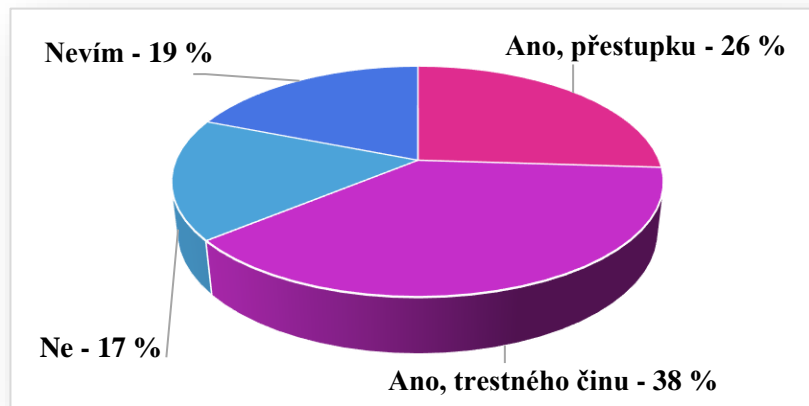

V tomto grafu jsou znázorněny odpovědi 78 odpovídajících respondentů (100 %) na konkrétní životní situaci. Jak je z vyobrazení grafu patrné, největší skupinu 32 odpovídajících (41 %) tvoří ti, co si myslí, že se kamarád nedopouští protiprávního jednání, 23 osob (30 %) se domnívá, že kamarád se dopouští přestupku, 4 osoby (5 %) mají za to, že se dopouští trestného činu a 19 osob (24 %) neumí na danou otázku odpovědět.

⁴² Vlastní výzkum

Otázka č. 9: **Kamarád vám nabídne štamprli alkoholu, běžná životní situace. Nyní vám nabídne zdarma jointa marihuany. Myslíte si, že se kamarád dopouští protiprávního jednání?**

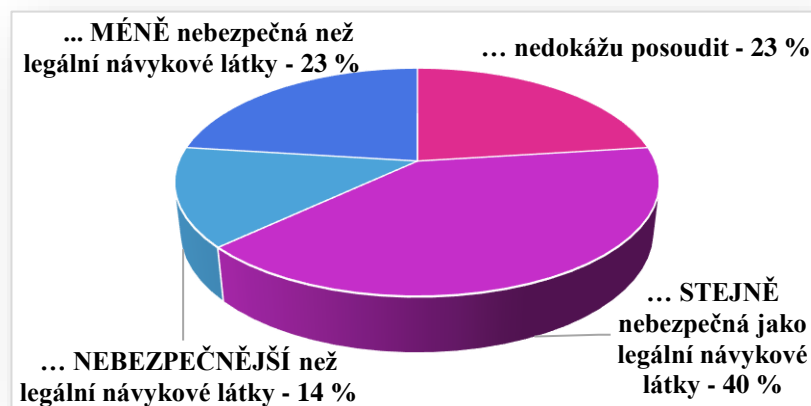
Graf č. 9 Nabídka jointa marihuany dalším osobám⁴³

V tomto grafu jsou znázorněny odpovědi 78 odpovídajících respondentů (100 %) na další konkrétní životní situaci. Výběr z odpovědí byl totožný jako u předcházející otázky, ale procentuální poměr jednotlivých odpovědí se markantně změnil. Zde je nejvíce zastoupena odpověď „ano, trestného činu“, kdy takto odpovědělo 30 respondentů (38 %), 20 respondentů zvolilo odpověď „ano, přestupku“, 13 respondentů (17 %) zvolilo odpověď, že se kamarád nedopouští protiprávního jednání a 15 respondentů (19 %) neumí na tuto otázku odpovědět.

Otázka č. 10: **Marihuana podle mě je....**

Graf č. 10 Osobní vnímání ne/bezpečnosti marihuany⁴⁴

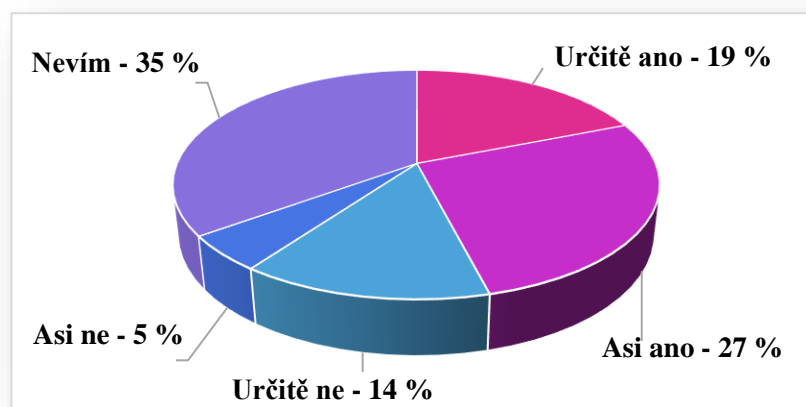
⁴³ Vlastní výzkum

⁴⁴ Vlastní výzkum

Tento graf vyobrazuje, jak jednotliví respondenti osobně vnímají marihuanu ve vztahu k legálním návykovým látkám, jako je například alkohol či tabák. Ze všech 78 odpovídajících respondentů (100 %) tvoří největší skupinu respondenti, kteří marihuanu vnímají na stejné úrovni nebezpečnosti jako legální návykové látky. Tuto skupinu tvoří 31 osob (40 %). Jako méně nebezpečnou vnímá marihuanu 18 osob (23 %), jako více nebezpečnou ve vztahu k legálním drogám vnímá marihuanu 11 osob (14 %) a 18 osob (23 %) není schopno nebezpečnost marihuany posoudit.

Otázka č. 11: **Návykové látky obecně ovlivňují nervový systém člověka. Ve společnosti je dnes užívání marihuany více tolerováno než před lety. Myslíte si, že užívání „lehkých“ drog způsobuje vyšší počet duševních onemocnění jako je např. schizofrenie?**

Graf č. 11 Vliv užívání „lehkých“ drog na rozvoj duševních onemocnění⁴⁵

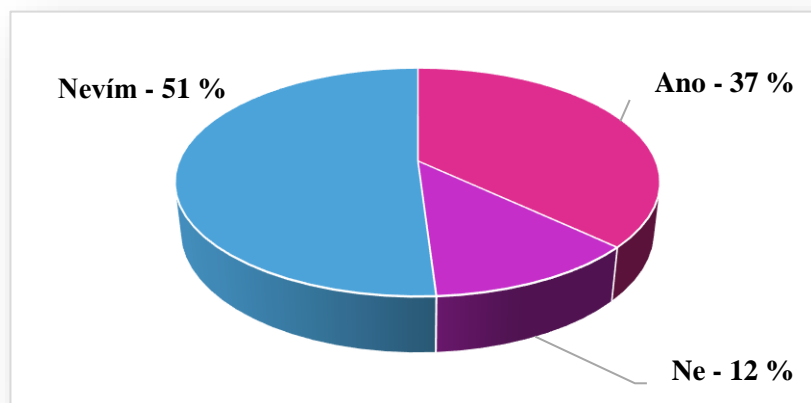

Graf znázorňuje názory všech 78 respondentů (100 %) na otázku, zda si myslí, že užívání „lehkých“ drog způsobuje vyšší počet duševních onemocnění. Zde odpovědělo 15 respondentů (19 %), že „určitě ano“, 21 respondentů (27 %) „asi ano“, odpověď „určitě ne“ zvolilo 11 respondentů (14 %), odpověď „asi ne“ zvolili 4 respondenti (5 %) a 27 respondentů (35 %) na tuto otázku neumí odpovědět.

⁴⁵ Vlastní výzkum

Otázka č. 12: **Když budou „lehké“ drogy legální, zvýší se počet jejich uživatelů?**

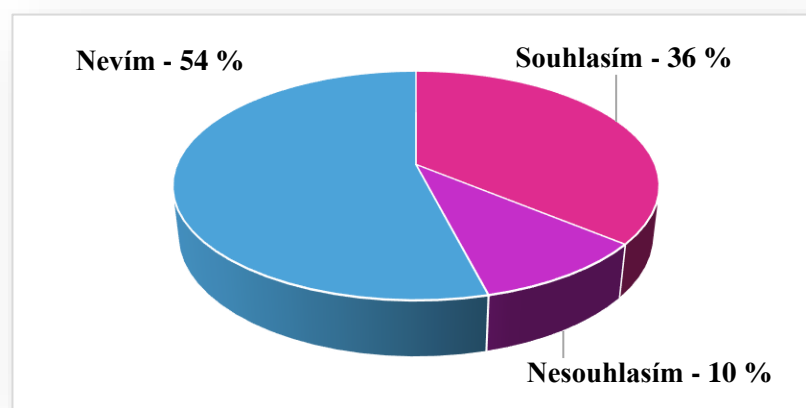
Graf č. 12 Počet uživatelů „lehkých“ drog v návaznosti na jejich legalizaci⁴⁶

Tento graf zachycuje odpovědi na otázku, zda se v případě zlegalizování „lehkých“ drog zvýší počet jejich uživatelů. Z celkových 78 respondentů (100 %) není tuto skutečnost schopno odhadnout 40 respondentů (51 %), 29 respondentů (37 %) si myslí, že se počet uživatelů zvýší a 9 respondentů (12 %) si myslí, že se počet uživatelů legalizací nezvýší.

Otázka č. 13: **Souhlasíte s názorem, že uživatelé drog často páchají trestnou činností (prodej drog dalším osobám, krádeže, násilná trestná činnost apod.)?**

Graf č. 13 Názor na trestnou činnost uživatelů drog⁴⁷

V tomto grafu je vyjádření názorů respondentů na otázku, zda uživatelé drog často páchají trestnou činností. Z celkového počtu 78 respondentů (100 %) se vyjádřilo

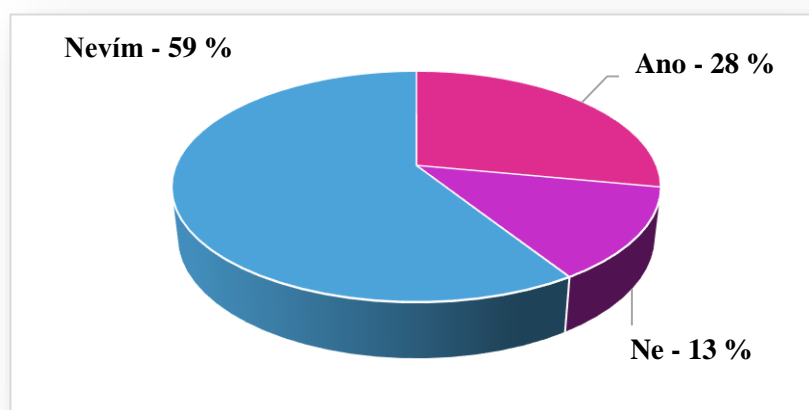
⁴⁶ Vlastní výzkum

⁴⁷ Vlastní výzkum

souhlasným stanoviskem 28 respondentů (36 %), jelikož si myslí, že uživatelé drog se často dopouští trestné činnosti, 8 respondentů (10 %) s tímto názorem nesouhlasí a 42 respondentů (54 %) na tuto otázku neumí odpovědět.

Otázka č. 14: **Myslíte si, že přinese případná legalizace vybraných druhů drog snížení závadového chování u jejich uživatelů (snížení kriminality) a tudíž má smysl?**

Graf č. 14: Opodstatnění legalizace vybraných druhů drog⁴⁸

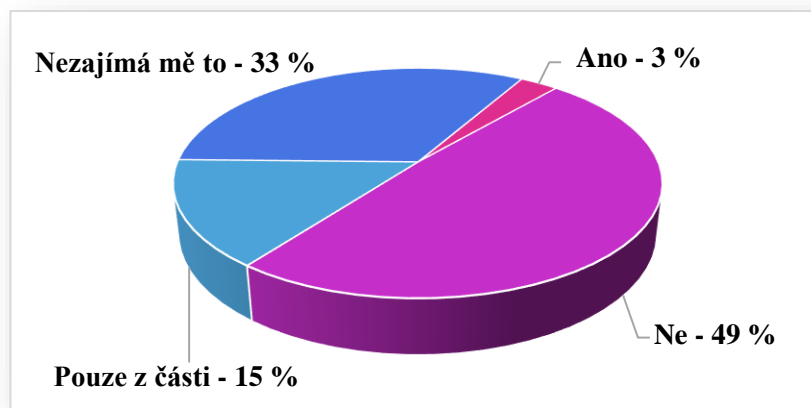

Graf znázorňuje názory 78 respondentů (100 %) na to, zda má legalizace vybraných druhů drog smysl, jelikož by přinesla snížení závadového chování u jejich uživatelů. Z uvedeného grafu vyplývá, že 22 dotazovaných (28 %) se domnívá, že případná legalizace by snížila závadové chování u jejich uživatelů a má tedy své opodstatnění, 10 dotazovaných (13 %) s tímto názorem nesouhlasí a 46 dotazovaných (59 %) na tuto otázku odpovědělo „nevím“.

⁴⁸ Vlastní výzkum

Otázka č. 15: **Rozumíte dostatečně důvodům návrhu zákonodárců k legalizaci některých druhů drog?**

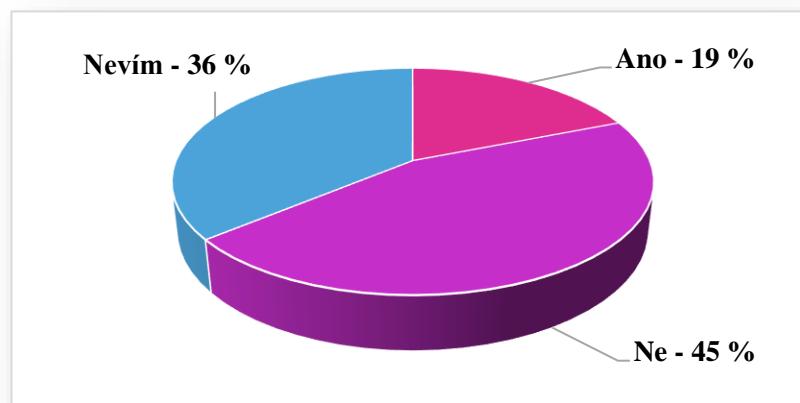
Graf č. 15: *Povědomost o důvodech návrhu zákonodárců k legalizaci některých druhů drog*⁴⁹

Tento graf zobrazuje, do jaké míry oslovení respondenti rozumí důvodům návrhu zákonodárců k legalizaci některých druhů drog. Na otázku odpovídalo celkem 78 dotazovaných (100 %), z nichž pouze 2 respondenti (3 %) uvedli, že zmiňovaným důvodům rozumí, 38 respondentů (49 %) jim nerozumí, 12 respondentů (15 %) jim rozumí pouze z části a 26 respondentů (33 %) uvedlo, že je tato problematika nezajímá.

Otázka č. 16: **Jsou dostatečně obecně známa rizika užívání drog, byť se jedná o tzv. „měkké“?**

Graf č. 16 *Povědomí o obecných rizicích užívání „měkkých“ drog*⁵⁰

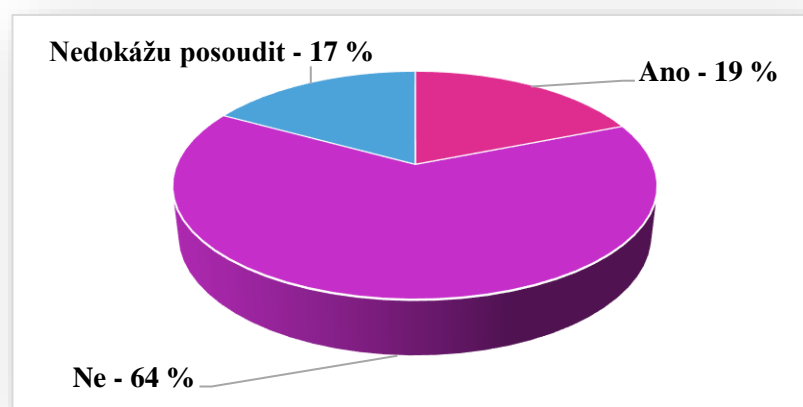
⁴⁹ Vlastní výzkum

⁵⁰ Vlastní výzkum

Do tohoto grafu byly zaneseny odpovědi respondentů na otázku, zda si myslí, že jsou dostatečně obecně známa rizika užívání „měkkých“ drog. Na otázku odpovídalo 78 respondentů (100 %). Velká část z nich, 35 respondentů (45 %), zvolila odpověď „ne“, což znamená, že se domnívají, že uvedená rizika nejsou dostatečně obecně známa. Odpověď „ano“ zvolilo 15 respondentů (19 %) a 28 respondentů (36 %) zvolilo odpověď „nevím“.

Otázka č. 17: **Jste dostatečně informován/a o rizicích užívání „měkkých“ drog pro lidský organismus a následných důsledcích pro lidské zdraví?**

Graf č. 17 *Povědomí o zdravotních rizicích užívání „měkkých“ drog*⁵¹

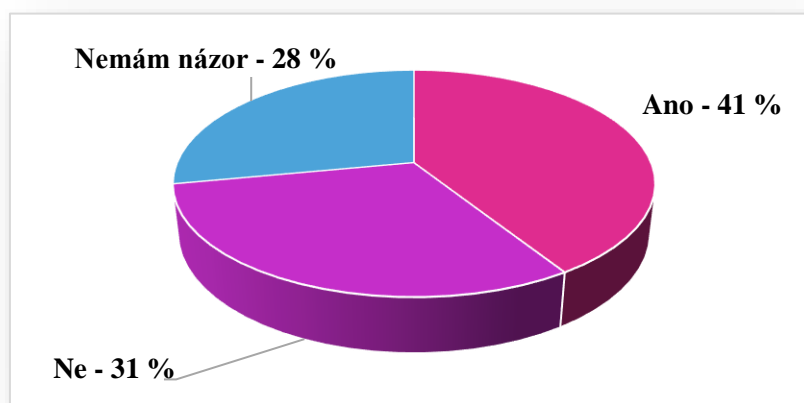

Tento graf názorně vyjadřuje odpovědi respondentů na otázku, zda si myslí, že jsou dostatečně informováni jednak o rizicích užívání „měkkých“ drog, ale také o důsledcích jejich užívání pro lidské zdraví. Na otázku odpovídalo celkem 78 respondentů (100 %). Převážná většina z nich, 50 odpovídajících (64 %) si myslí, že nejsou dostatečně informováni, 13 odpovídajících (17 %) toto nedokáže posoudit a pouze 15 odpovídajících (19 %) je přesvědčeno o rizicích a následných důsledcích jsou informováni dostatečně.

⁵¹ Vlastní výzkum

Otázka č. 18: Jste pro legalizaci „lehkých“ drog?

Graf č. 18: Názor na legalizaci „lehkých“ drog⁵²

Tento graf nám poskytuje informaci o tom, kolik respondentů je pro legalizaci „lehkých“ drog. Z celkového počtu 78 respondentů (100 %) se pro legalizaci vyslovilo 32 respondentů (41 %), proti legalizaci se vyslovilo 24 respondentů (31 %) a 22 respondentů (28 %) na tuto otázku nemá názor.

4.1.3 Zhodnocení výsledků

V této části bakalářské práce jsou popsány výsledky a postupně rozebrány jednotlivé otázky z dotazníkového šetření. Následuje vyhodnocení stanovených hypotéz na základě získaných dat.

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 78 respondentů z celkového počtu 100 osob, které byly v rámci výzkumu osloveny. Celkem 42 % respondentů tvořili muži a 58 % respondentů byly ženy. Věkové rozmezí dotazovaných bylo od 10 let věku s různým stupněm vzdělání (viz tabulka č. 3).

Otázka č. 1 v dotazníku byla zaměřena na obecné povědomí o tom, zda respondenti vědí, které nelegální drogy řadíme mezi drogy „lehké“ či „měkké“ a které mezi „tvrdé“. Bylo zjištěno, že pouze 10 % respondentů je přesvědčeno, že umí jednotlivé druhy nelegálních drog zařadit, 22 % respondentů zvolilo odpověď „nevím“ a největší skupinu 68 % respondentů zvolilo odpověď „ne“. Tato otázka vypovídá o malé informovanosti respondentů o omamných a psychotropních látkách obecně.

Otázka č. 2 zjišťovala zkušenost respondentů s užitím některé nelegální návykové látky, přičemž 31 % respondentů zvolilo odpověď „ano“ a 69 % respondentů zvolilo

⁵² Vlastní výzkum

odpověď „ne“. Vzhledem k faktu, že výzkum probíhal anonymně, byl tento výsledek pro autorku této práce překvapením, jelikož očekávala větší zastoupení odpovědi „ano“. Tento výsledek však může být dán složením respondentů a jejich ochotou odpovědět pravdu, byť anonymně.

Otázky č. 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 byly koncipovány s cílem zjistit obecné povědomí respondentů o nakládání s nelegálními drogami nejdříve obecně a následně v souvislosti s nakládáním s konopím a také o trestněprávních sankcích, které za ně hrozí.

Otázky č. 3 a č. 4 měly za cíl zjistit znalosti respondentů o tom, zda je v České republice užívání nelegálních drog trestné a zda je dovoleno mít u sebe drogu pro vlastní potřebu, tedy držení tzv. malého množství. U otázky č. 3 tvořila 64 % odpověď „ano“, 8 % odpověď „ne“ a 28 % odpověď „nevím“. U otázky č. 4 zvolili respondenti nejčastěji odpověď „myslím, že ano“, a to celých 38 %, odpověď „určitě ano“ zvolilo 17 % respondentů, odpověď „myslím, že ne“ zvolilo 13 % respondentů, odpověď „určitě ne“ 4 % a odpověď „nevím“ 28 % respondentů. Výsledky těchto dvou otázek přinesly doslova šokující zjištění o zažitých mylných přesvědčeních v naší společnosti. Nadpoloviční většina respondentů (64 %) uvedla, že užívání nelegálních drog je v České republice trestné a zároveň se opět nadpoloviční většina respondentů domnívá, popřípadě s určitostí potvrzuje (38 % + 17 %), že držení tzv. malého množství drogy trestné dle českého práva není. Vzhledem ke skutečnosti, že dotazník vykazuje pouze omezenou vypovídací hodnotu, je možné pouze spekulovat o tom, čím jsou tyto názory dotazovaných zapříčiněny a jakými aspekty jsou výsledky těchto dvou otázek nejvíce ovlivněny.

Další položka v dotazníku, otázka č. 5 zjišťovala, kolik rostlin konopí je dle respondentů možné legálně pěstovat. Největší zastoupení má odpověď „do 5 rostlin“, jež činí 56 %. Odpověď „nad 5 rostlin“ zvolily 3 % respondentů, odpověď „žádné“ zvolilo 13 % respondentů a 28 % respondentů zvolilo odpověď „nevím“. Otázka č. 5 přinesla zajímavé zjištění ohledně vědomostí dotazovaných osob o trestněprávních důsledcích spojených s pěstováním rostliny konopí. Mezi lidmi asi nejrozšířenější omyl „pět kytek a dost“ tato otázka dokonale potvrdila.

Autorka práce se pokusila zjistit původ tohoto v naší společnosti hojně rozšířeného omylu. Jednou z nejpravděpodobnějších verzí je, že k těmto mylným názorům došlo v době nahrazení Zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon (starý), zákonem novým, a to Zákonem č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, jež vešel v účinnost dne 1.1.2010. V této souvislosti bylo možné v legisvakanci lhůtě, což je doba mezi platností a účinností právní normy, zaznamenat velké množství článků a komentářů týkajících se změn, které nový trestní zákoník přinese. Ne vždy to byly ale informace erudované a ne

vždy pocházely od lidí znalých práva. Mnohokrát bylo možné dočíst se v novinách zprávy typu „do pěti kytek je to legální“, stejně jako „držení v malém množství už není trestné“ a podobně. Pojmy „legální“ a „trestné“ by mohly být označeny jako značně zavádějící. Lidé bez právního povědomí těmito informacím porozuměli tak, že si budou moci doma vypěstovat pět rostlin konopí bez jakéhokoliv postihu a že držení malého množství bude nyní tolerováno. Tyto informace byly naprosto chybné, dalo by se říct i klamavé.

Otázka č. 6 byla zaměřena na zjištění, zda se osoba dopustí protiprávního jednání v případě manipulace s rostlinami konopí od vypěstování, sklizení až po sušení. Celých 26 % respondentů uvedlo, že výše uvedeným jednáním se osoba dopustí „přestupku“, pouze 6 % respondentů zvolilo správnou odpověď „trestného činu“, 12 % respondentů vybralo odpověď „přestupku nebo trestného činu podle množství sušiny“, 20 % respondentů zvolilo odpověď „nevím“ a 36 % respondentů zastává názor, že osoba se v tomto případě nedopouští „ničeho, pokud je to pro vlastní potřebu“. Tato v nejvíce procentech zastoupená, avšak chybná odpověď nás automaticky nutí k zamyšlení, proč je o zvolení této odpovědi jako správné přesvědčeno tolik respondentů. Dle úvahy autorky se nabízí jednoduché vysvětlení, na jehož základě zjistíme, že nejde o neznalost respondentů. Nabídka odpovědí respondenty takřkajíc „zmátla“. Termín „pro vlastní potřebu“, jakožto často používaný pojem v oblasti drog, přilákal jejich pozornost a zároveň je doslova odlákal od zadání této otázky a zamyšlení se nad jejím obsahem. Zadání otázky obsahovalo popis celého procesu zacházení s rostlinou konopí, přičemž bylo vynecháno slovo „výroba“. Pokud by termín „výroba“ byl použit v zadání otázky, je nabíledni, že by více dotazovaných minimálně zbystřilo svou pozornost a věnovalo ji větší reflexi. I přesto však zůstává otázkou, zda by respondenti přehodnotili svou odpověď. Jak vidno z výsledku této otázky, v naší společnosti je stále malé povědomí o faktu, že jakmile někdo rostlinu konopí sklídí a začne sušit, jde ve všech případech o trestný čin, protože tímto jednáním dle českého práva „z konopí vyrábí drogu marihuanu“.

Otázka č. 7 mapuje názory respondentů na legálnost či nelegálnost pěstování a následnou vlastní výrobu konopné masti na základě předepsaného užívání této masti lékařem. 59 % respondentů zastává názor, že za takto daných podmínek si mohou doma legálně vypěstovat konopí a následně si z něj vyrobit mast, 18 % respondentů zvolilo odpověď „ne“ a 23 % respondentů odpověď „nevím“. Výsledek poukazuje na nízkou znalost o možnostech nakládání s rostlinou konopí. Často je v médiích probírána otázka legalizace konopí a také jsou často vyzdvihovány jeho léčebné účinky. Dle mínění autorky každý, kdo potřebuje pro své zdraví užívat konopí v jakékoliv formě, by se měl

o legálnosti či nelegálnosti ve svém vlastním zájmu informovat, protože jak říká jeden ze základních právních principů „ignorantia iuris non excusat“ (lat.), tedy že „neznalost zákona neomlouvá“. A zákon v tomto případě mluví jasně, pokud si ze sušených palic rostliny konopí kdokoliv vyrobí například mast, olej tzv. Fénixovy slzy či jiný produkt, toto jednání je za každých okolností posuzováno jako trestný čin. Jak je řečeno i v Magazínu konopí⁵³ „lékařský předpis se vztahuje pouze na oficiální léčebné konopí, které lze sehnat pouze v lékárně a je potřeba uchovat doklad o jeho koupi.“

Následující dvě otázky č. 8 a č. 9 byly koncipovány tak, aby dotazovaným předestřely situace z běžného života, se kterými se může většina z nás setkat.

Otázkou č. 8 bylo zjišťováno, zda se kamarád, o němž všichni vědí, že kouří jointa marihuany, dopouští protiprávního jednání tím, že ho odloží na popelník tak, jak se to běžně dělá s klasickými cigaretami. Tak, jak autorka předpokládala, nejvíce respondentů zvolilo odpověď „ne“, a to 41 % dotazovaných. 30 % dotazovaných zvolilo odpověď „ano, přestupku“, pouze 5 % respondentů si myslí, že „trestného činu“ a 24 % respondentů zvolilo odpověď „nevím“.

Otázka č. 9 vyobrazovala podobnou situaci ze života jako otázka č. 8, ale nepatrně se změnilo jednání osoby, která kouří jointa marihuany. V tomto případě jointa marihuany nabídne dalším osobám, zcela záměrně. Otázkou bylo, zda se dopouští protiprávního jednání a jakého. Odpovědi se ale oproti otázce č. 8 zásadně změnily. Nejčastěji byla respondenty zvolena správná odpověď „ano, trestného činu“, v celých 38 %. 26 % respondentů zvolilo odpověď „ano, přestupku“, 17 % respondentů míní, že ne a 19 % respondentů neví, jestli se osoba dopouští protiprávního jednání.

Na otázce č. 8 se značně projevila (ne)znalost a právní povědomí o nakládání s omamnými a psychotropními látkami. Je třeba upozornit na skutečnost, že za poslední roky se marihuana natolik rozšířila, že ji společnost stále více toleruje a možná právě proto už se protizákonné jednání jeví většinově jako legální a běžné jako například u otázky č. 8. Pokud kamarád kouří marihuanu a všichni u stolu jsou s touto skutečností srozuměni, je to běžná záležitost a ostatní ani nenapadne, že by se „kámoš“ odložením jointa na popelník a umožněním tak jeho užití ostatním dopouštěl trestného činu, vždyť přece, jak v přítomnosti autorky jeden náctiletý respondent uvedl, „nic nikomu nenabízí“.

V případě otázky č. 9 už její formulací zřejmě respondentům došlo, že nabízet drogu je něco jiného než ji nechat ležet volně na stole, což také výsledek potvrdil.

⁵³ MAGAZÍN KONOPÍ. *Konopí v paragrafech: Čas sklizně* [online]. Praha, 2018-23 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z WWW: <<https://magazin-konopi.cz/cas-sklizne/>>.

Otázka č. 10 byla zaměřena na zjištění vnímání (ne)bezpečnosti marihuany respondenty ve spojitosti s legálními návykovými látkami, jež reprezentují například alkohol či tabák. 40 % respondentů, což tvoří největší skupinu, vnímají marihuanu na stejné úrovni nebezpečnosti jako zmíněné legální návykové látky. Jako nebezpečnější vnímá marihuanu 14 % respondentů, 23 % respondentů ji vnímá jako méně nebezpečnou. 23 % respondentů zvolilo odpověď „nedokážu posoudit“. Z výsledků této otázky můžeme opět vyčíst vyšší toleranci marihuany společností.

Otázky č. 1 a dále otázky č. 3 až č. 10 měly přinést potvrzení či vyvrácení stanovené hypotézy č. 1, tedy že široká veřejnost nemá přehled o „měkkých“ drogách ani o trestněprávních důsledcích spojených s jejich nakládáním. Z výsledků vyplývá, že **hypotéza č. 1 byla potvrzena**. Zajímavou skutečností, jež vychází z osobní zkušenosti autorky, je, že uživatelé drog mají mnohem větší přehled o drogách obecně a zároveň jsou paradoxně více informováni o trestněprávních důsledcích spojených s nakládáním s drogami oproti ostatním. Je to dáno skutečností, že tito lidé se často dopouští trestné činnosti, ať už výroby, poskytování drog dalším osobám, obstarávání si finančních prostředků na drogu krádežemi apod., a logicky jsou často trestně stíháni a odsouzeni za své jednání.

Otázka č. 11 zjišťovala názory respondentů, zda užívání „lehkých“ drog způsobuje vyšší počet duševních onemocnění. 19 % respondentů si myslí, že „určitě ano“, 27 % respondentů míní, že „asi ano“, odpověď „určitě ne“ zvolilo 14 % a odpověď „asi ne“ 5 % respondentů. 35 % respondentů zvolilo odpověď „nevím“, což značí, že na tuto otázku nemají názor anebo se o tuto problematiku nezajímají.

Otázka č. 12 zjišťovala názory respondentů na to, zda se legalizací „lehkých“ drog zvýší počet jejich uživatelů. 37 % dotazovaných zvolilo jednoznačnou odpověď „ano“, 12 % dotazovaných zvolilo odpověď „ne“. Celých 51 % dotazovaných zvolilo odpověď „nevím“.

Otázka č. 13 měla za cíl zjistit názor respondentů, zda souhlasí s tím, že uživatelé drog často páchají trestnou činností. 36 % respondentů se s tímto tvrzením ztotožňují, 10 % nikoliv. 54 % respondentů si tuto skutečnost nedovoluje odhadnout, a proto zvolila odpověď „nevím“.

Otázkou č. 14 byly zjišťovány názory respondentů na otázku, zda případná legalizace vybraných druhů drog přinese snížení závadového chování u jejich uživatelů a zda je tedy opodstatněná. Opět většina z odpovídajících respondentů, 59 %, zvolilo odpověď „nevím“. Odpověď „ano“ zvolilo 28 % a odpověď „ne“ 13 % respondentů.

Následující otázkou mělo být zjištěno, zda respondenti rozumí dostatečně důvodům návrhu zákonodárců k legalizaci některých druhů drog. Pouze 3 % respondentů zvolila odpověď „ano“, 15 % respondentů zvolilo odpověď „pouze z části“ a 33 % respondentů zvolilo odpověď „nezajímá mě to“. Většina z dotazovaných, 49 %, zmiňovaným důvodům nerozumí.

Otázky č. 12 až č. 15 sloužily k potvrzení či vyvrácení hypotézy č. 3, tedy že široká veřejnost není o důvodech a nutnosti legislativních změn ve vztahu k legalizaci drogových deliktů informována dostatečně. S jistotou je možné konstatovat, že odpovědi na otázky **hypotézu č. 3 jednoznačně potvrdily**. Autorka tento výsledek předpokládala, vzhledem ke skutečnosti, že lidé v dnešní uspěchané době, sice často hovoří o aktuálním tématu legalizace, ale jen málokdo se snaží proniknout do hloubky a zjistit si co nejvíce informací.

Otázka č. 16 zjišťovala, zda si respondenti myslí, že jsou dostatečně obecně známa rizika užívání „lehkých“ drog. 45 % respondentů míní, že ne, 19 % respondentů si naopak myslí, že ano, a 36 % respondentů zvolilo odpověď „nevím“.

Cílem otázky č. 17 bylo zjistit, zda jsou respondenti dostatečně informováni o rizicích užívání „měkkých“ drog pro lidský organismus a následných důsledcích pro lidské zdraví. Převážná většina z nich, 64 %, zvolilo odpověď „ne“, 19 % respondentů si myslí, že jsou informováni dostatečně, a 17 % respondentů toto nedokáže posoudit.

Vyhodnocením odpovědí na otázky č. 11, č. 16 a č. 17 byla získána odpověď na hypotézu č. 2 - obecná rizika, která s sebou nese užívání „měkkých“ drog, jsou široké veřejnosti známa. Odpovědi na tyto otázky **hypotézu č. 2 nepotvrdily**.

Poslední otázka v dotazníku zjišťovala, kolik respondentů je pro a kolik proti legalizaci „lehkých“ drog. Pro legalizaci je 41 % respondentů, proti je 31 % respondentů a 28 % zvolilo odpověď „nemám názor“.

Při podrobnějším zaostření na výsledky kvantitativního výzkumu lze dovodit, že výzkum detekoval a potvrdil dezinformace rozšířené mezi laickou veřejností, ať už se týkají nakládání s drogami nebo trestněprávních důsledků s ním spojených. Dále také odhalil nedostatečnou informovanost v oblasti drog, rizik jejich užívání a také v oblasti týkající se legalizace „měkkých“ drog. Tuto skutečnost vidí autorka jako jeden z největších problémů. Z průzkumů z posledních let, jak uvádí Ekonomický magazín⁵⁴, vyplývá, že více než polovina občanů České republiky podporuje legalizaci marihuany.

⁵⁴ EKONOMICKÝ MAGAZÍN. *Průzkum: Jak se staví společnost k legalizaci trhu s konopím?* [online]. Praha, 2017-2021 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z WWW:<<https://e-news.cz/aktuality/pruzkum-jak-se-stavi-spolecnost-k-legalizaci-trhu-s-konopim/>>.

Zároveň však, jak potvrdil i tento výzkum, všeobecná informovanost občanů o všech aspektech legalizace, jejích přínosech a ztrátách, je na nízké úrovni. I to může být důvod, proč lidé v průzkumech uvádějí spíše pozitivní názory na legalizaci.

Přínos této práce a provedeného výzkumu je možné vidět v tom, že jednoznačně poukázal na palčivé oblasti týkající se (ne)informovanosti o problematice návykových látek, v níž laická veřejnost doslova tápe, a na tyto oblasti by bylo vhodné zaměřit nejen osvětu, ale také prevenci.

Pokud by tato práce přiměla alespoň malou část veřejnosti k hlubšímu zamyšlení nad problematikou legalizace a přesvědčila ji o nutnosti získávání erudovaných informací, jež jsou podloženy fakty a výzkumy, splnila očekávání.

Na závěr lze konstatovat, že cíl provedeného výzkumu, zjistit názory a postoje na legalizaci některých forem drogové trestné činnosti a povědomí laické veřejnosti o návykových látkách obecně, byl splněn. **Stanovené hypotézy č. 1 a č. 3 byly tímto výzkumem potvrzeny, hypotéza č. 2 byla vyvrácena.**

4.2 Porovnání současného a budoucího stavu

4.2.1 Současný stav

Abychom mohli zhodnotit možné pozitivní či negativní dopady související s legalizací některých druhů drog, musíme nutně uvést, jaký je současný stav v České republice a rovněž tak v jiných srovnatelných zemích Evropy, případně i zbytku světa. V předchozích statích této práce byly již určité legislativní limity a směry v České republice naznačeny, je však nezbytné uvést veškeré související problémy a okolnosti detailně, aby porovnání současného a možného budoucího stavu bylo objektivní, nezkrácené a co nejvíce se blížíící realitě.

S ohledem na zaměření této práce je ve statí o legislativě zmiňováno především konopí a jeho produkty, případně jiné látky, určené k toxikomanickým účelům, neboť některé níže zmiňované státy mají upraveny zákony ohledně konopí technického a rovněž konopí určeného k lékařským účelům a těmito úpravami, respektive zákonnými předpisy, se tato práce nezabývá. Dále se tedy bude jednat pouze o látky, rostliny a produkty určené k užívání lidmi, souhrnně označované jako „měkké“ drogy.

4.2.1.1 Legislativa v ČR a v jiných zemích

Česká republika

Co se týká současné legislativy v České republice, je možné konstatovat, že problematika drog, jejího užívání a nakládání s nimi je poměrně jasná, v trestním zákoníku jsou primární trestné činy taxativně vymezeny, je v nich uvedena jednoznačně skutková podstata a v této oblasti nejsou, alespoň dle dostupných informací z veřejných zdrojů, výraznější problémy. Rovněž jakékoliv excesy ve vztahu k rozhodování obecných soudů jsou fakticky nulové. Je to dáno zřejmě i stálostí a relativní bezpečností České republiky jako státu střední Evropy, kdy dosud nebyly bezpečnostními složkami zaznamenány zásadnější problémy na úseku prodeje a obchodování s drogami, jak to vidíme v některých státech východní Evropy a pak především latinské Ameriky. Dlužno říci, že se naší zemi dosud obloukem vyhnuly drogové kartely, války mafií a jiné aspekty organizovaného zločinu, jak jej známe například z Mexika, Argentiny, Kolumbie ale i Itálie, Nizozemí a USA. V tomto směru je naše země relativně bezpečná, ačkoliv jsme v drogovém světě dobře známí jako velmi výkonní výrobci nechvalně známé syntetické drogy metamfetamin (pervitin).

V době psaní této práce je tedy nakládání s drogami včetně „měkkých“ bez povolení v České republice jednoznačně nelegální, trestně postižitelné, a to buď jako přestupek v méně závažných případech nebo jako trestný čin v případech závažnějších a zásadnějších.

Pokud se budeme věnovat nejvíce skloňované „měkké“ droze konopí, resp. produktu z něj marihuaně, pak z pohledu práva je za nelegální konopí považováno to s obsahem THC větším než 1 % (dříve 0,3 % THC). Takové konopí je pak z hlediska práva považováno za konopí užívané k toxikomanickým účelům a jeho držení a nakládání s ním bez povolení je bez výjimky postižitelné. Povolené je tak pěstování tzv. technického konopí s obsahem účinné látky THC (tetrahydrokanabinol) do 1 %, kde je pěstování bez povolení a ohlášení omezeno ustanovením § 24 odst. 1 zákona o návykových látkách na plochu výsevu maximálně 100 m², kdy nad tuto plochu je povinnost ohlásit toto pěstování příslušnému celnímu úřadu.

Legislativní rámec pak vyjma trestních zákonů (trestního řádu a trestního zákoníku) jako represivních normativních právních aktů zahrnuje dále především:

- Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, v platném znění⁵⁵

⁵⁵ ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 167 ze dne 11. června 1998 o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů. In Sbirka zákonů, Česká republika. 1998, částka 57.

- Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, v platném znění⁵⁶
- Nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamu návykových látek v platném znění⁵⁷
- a další související nařízení a vyhlášky obsahově na výše uvedené normy navazující či je doplňující.

V České republice se problematikou drog zabývá několik státních organizací. Předně jsou to orgány vlády, nejdůležitějším je Rada vlády pro koordinaci politiky v oblasti závislostí (dále jen RVKPP), která je zřízena v souladu s ustanovením § 28 odst. 3, výše zmiňovaného zákona č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek a změně některých zákonů, v platném znění. Tato rada koordinuje drogovou politiku cestou jí zřízených výborů, pracovních a expertních skupin. Samostatným organizačním útvarem v rámci RVKPP je pak Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti (NMS). V čele sekretariátu RVKPP stojí národní protidrogový koordinátor. Koordinace drogové politiky se děje na národní, krajské i okresní úrovni, cestou krajských a okresních, resp. místních protidrogových koordinátorů, jejichž prostřednictvím probíhá rovněž regionální protidrogová politika. Hlavním dokumentem, kterým se řídí výše uvedený orgán je Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019 – 2027⁵⁸, kdy způsob naplnění v něm popsaných cílů je obsažen v akčním plánu, který se vydává na období tří let.

V této problematice se rovněž angažuje nemalé množství nevládních organizací, různá sdružení apod., a to především na regionálních úrovních, za všechny celorepublikové jmenujme například asi nejznámější nestátní organizaci Drop In, tedy středisko prevence a léčby drogových závislostí věnující se poskytování zdravotnických a sociálních služeb především uživatelům nealkoholových drog, a to nejen přímo závislým, ale i rodinám a blízkým.

Dalším, avšak již represivním článkem řetězce protidrogové politiky je Policie ČR v čele s Národní protidrogovou centrálou (NPC) Služby kriminální policie a vyšetřování,

⁵⁶ ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 65 ze dne 19. ledna 2017 o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2017, částka 21.

⁵⁷ ČESKÁ REPUBLIKA. Nařízení vlády č. 463 ze dne 18. prosince 2013 o seznamech návykových látek. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2013, částka 178.

⁵⁸ SEKRETARIÁT RADY VLÁDY PRO KOORDINACI PROTIDROGOVÉ POLITIKY. *Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019-2027*. Praha, 2019.

jako hlavním garantem boje proti drogám následovaným jednotlivými krajskými a následně okresními součástmi kriminální policie na tzv. linii toxi.

V současné době se již na vládní úrovni vede diskuze o možné legalizaci „měkkých“ drog, jedná se především o legalizaci konopí a produktů z něj vyrobených. V jednání je přímo návrh zákona o legalizaci konopí, resp. konkrétně určených „měkkých“ drog. Součástí návrhu zákona by měla být i tzv. dopadová studie⁵⁹, která by měla přinést odpovědi na otázky, co by nastalo po legalizaci konopí, tedy jaké by měla tato zásadní legislativní změna reálné dopady na obyvatelstvo, kriminalitu, veřejné zdraví apod. Je však nutno poznamenat, že návrh zákona nebyl dosud v jakékoliv formě zveřejněn a není tudíž možné vést nyní nad tímto návrhem veřejnou diskuzi.

Jiné země Evropy

Podíváme-li se tedy na legalizaci „měkkých“ drog legislativou jiných Evropských zemí, tedy těch, kde je nakládání s drogami do určité míry tolerováno, lze konstatovat, že do nedávné doby byl proces legalizace, pokud jde o tomto stavu takto hovořit, nejdále pravděpodobně v Nizozemí (Holandsku), kde je povolen, přesněji tolerován prodej „lehkých“ drog v malém množství na poměrně přísně regulovaném trhu v tzv. coffeshopech. Tam lze do jisté míry legálně nakoupit malé množství marihuany a jiných produktů s obsahem THC a následně je užívat, například kouřit. Limitem je množství 5 g. Je to však dáno mírou tolerance, ne přímo legislativou a nejedná se přímo o legalizaci, ale dekriminlizaci, kdy rozdíly mezi těmito termíny již byly vysvětleny v jiné části této práce. Navíc je nákup omezen pouze na občany Nizozemí, ale tento limit je jen velmi omezeně dodržován a bez větších obtíží lze konopné produkty pořídit i v situaci, kdy je zájemcem cizinec. Od doby, kdy Nizozemí začalo tolerovat jistou míru užívání a fakticky i držení konopných produktů, což s určitou mírou nepřesnosti nastalo v roce 1977, však uběhla již delší doba a stav v Evropě se změnil. Mezitím Nizozemí mnohokrát změnilo různými opářeními a předpisy svou „toleranci“ k „měkkým“ drogám, nicméně v současné době v procesu legalizace fakticky nepostoupilo kupředu, neboť „měkké“ drogy, tedy jejich užívání, držení a prodej je v této zemi pouze částečně dekriminlizováno a zůstalo z čistě právního hlediska nelegální.

Jinak je to však v jiných Evropských zemích. Nejdále je v tomto ohledu Malta, která legalizovala konopné produkty ke konci roku 2021 a kde se distribucí „měkkých“

⁵⁹ BĚLÁČKOVÁ, V. a kolektiv. *Regulace trhu s konopím*. Praha, 2022.

drog zabývají zvláštní spolky. Každý Maltský občan může pro svou potřebu držet až 7 g konopí denně, 50 g měsíčně.

Další Evropskou zemí s vyšší mírou tolerance a nyní s již vrcholícím legislativním procesem je Lucembursko, které plánuje povolit legální pěstování až 4 rostlin konopí v jedné domácnosti bez ohledu na počet obyvatel. Samotný proces legalizace však dosud nebyl ukončen, je však zřejmé, že se tak stane v řádu několika měsíců, nejdéle však dvou let.

Rovněž Španělsko je zemí s vyšší tolerancí vůči konopným produktům, kde lze od roku 2015 legálně pěstovat malé množství rostlin konopí v soukromí, avšak jakékoliv další využití, například ke komerčním účelům či veřejně zůstává stále nelegální, a ačkoliv se v této zemi od roku 2001 tvoří spolky, jakési konopné kluby, které využívají nedokonalosti zákonů, je jejich provoz stále pololegální. Vychází totiž z určitého „ohýbání“ paragrafů, protože argument zastánců je, že pokud smí jedinec pěstovat pro svou potřebu jednu rostlinu konopí a nemůže být za takovou činnost potrestán, nemělo by být trestáno ani například padesát osob za pěstování padesáti rostlin konopí. Tyto argumenty jsou však logicky scestné a právně neprůchozí.

Na pomyslném žebříčku nejvyšší tolerance drogové politiky je v Evropě bezesporu Portugalsko, které již v roce 2001 uzákonilo faktickou dekriminální prakticky všech druhů drog, a ačkoliv držení většího množství je stále nezákonné, je v souladu s jejich drogovou politikou sankcionováno jako přestupek. Výjimku tvoří prodej, tedy distribuce drog, která zůstala stále nezákonná a je sankcionována jako trestný čin. Určení množství pro vlastní potřebu, které je tolerováno, je dáno dobou užívání v délce 10 dnů pro jednu osobu.

Ani Itálie není vůči legalizaci imunní, ale ačkoliv je v současné době rekreační užívání konopí dekriminální, platí to pouze o užívání konopí s obsahem účinné látky THC do maximální výše 0,6 %. Přechovávání a pěstování zůstává dále nelegální.

Švýcarsko je rovněž zemí s vyšší tolerancí k „měkkých“ drogám a konopí pro rekreační účely je dekriminální, produkty obsahující látku CBD jsou pak zcela legální a produkty s obsahem účinné látky THC do 1 % se dokonce prodávají v konopných lékárnách.

Asi nejbližším sousedem naší země, která je velmi blízko legalizace, je bezesporu Německo, které plánuje dokončit proces legalizace již v tomto roce (2023). Jakou podobu bude mít legislativa ohledně „měkkých“ drog však není dosud přesně známo, nicméně z veřejných zdrojů lze vyčíst, že se v připravovaném zákoně hovoří o držení 20–30 g marihuany a pěstování až tří rostlin konopí na osobu.

Co se týká dalších našich sousedících států vyjma již zmíněného Německa jsou legalizační snahy podobné těm v České republice, jedná se tedy především o Slovensko, kde je však drogová politika o něco přísnější, neboť zákon nerozlišuje mezi „tvrdými“ a „měkkými“ drogami a legální pěstování je možné u konopných produktů, jejichž obsah účinné látky THC nepřesáhne 0,2 %. Co se týká CBD, je situace příznivější, neboť tato látka již byla vyřazena ze seznamu omamných a psychoaktivních látek, ale její prodej je přísně regulován a povolen pouze v kosmetických přípravcích s nulovým obsahem THC.

Polsko má nyní obdobný přístup k drogám jako Slovensko a vyjma jistých ústupků v pěstování technického konopí a konopí určeného k lékařským účelům nelze v dohledné době očekávat vyšší míru tolerance vůči konopí k rekreačnímu užívání. Je to jistě dáno i vyšší mírou konzervatismu tohoto národa.

Posledním přímým sousedem naší země je Rakousko, kde je jakékoliv nakládání s konopnými produkty pro toxikomanické účely stále nelegální, ačkoliv se držení menšího množství drogy (pod 20 g) pro vlastní potřebu fakticky nestihá, ačkoliv to zákony umožňují. Posuzování trestnosti je většinou silně individuální a je vázáno na konkrétní skutek.

Na druhé straně pomyslného žebříčku Evropských zemí pak stojí dva státy, prvním z nich je Švédsko, kde jsou zákony ohledně jakýchkoliv drog velmi přísné, a to včetně drog „měkkých“. Tolerance vůči uživatelům je nulová a tresty za porušení zákonů jsou poměrně přísné.

Nejdále k legalizaci „měkkých“ drog je bezesporu Francie, která má ze všech zemí Evropy vůbec nepřísňější zákony upravující nakládání s konopím a jeho produkty, a ačkoliv byla snaha v minulosti zákony obejít a využít mezer v normách, dosud se to nepodařilo. Pěstování konopí a ohrožení většího počtu lidí v souvislosti s touto nelegální činností je trestáno i mnoholetým vězením či pokutami dosahujícími až astronomických milionů eur.

Další země Evropy jsou na tom s legalizací „měkkých“ drog různě, téměř v každé zemi Evropy jisté legalizační snahy proběhly, ale nejedná se o významné počiny, které by s ohledem na účel práce bylo třeba zmiňovat. Také je třeba uvést, že každá země jistým způsobem „měkké“ drogy dekriminuje, tedy ačkoliv zakázané činnosti s nimi spojené trestá, tresty bývají obvykle pouze výchovné, nutno dodat, že však musí být prokázáno, že se jednalo o nakládání pouze pro svou osobní potřebu a spotřebu.

Stěžejním orgánem pro drogovou politiku Evropské unie je Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost (dále jen EMCDDA).

Celoevropskou legislativu ohledně drog zastřešuje stěžejní dokument Evropské unie s názvem Strategie EU pro oblast drog na období 2021-2025, vydaná formou Úředního věstníku Evropské unie C 102 I⁶⁰, která slouží jako základ pro akční plán EU pro oblast drog na období 2021-2025.

Dalším důležitým dokumentem je Nařízení Evropského parlamentu a rady (ES) č. 273/2004, o prekurzorech drog⁶¹.

Je třeba si však uvědomit, že všechny státy EU mají své vlastní zákony a jiné právní akty ohledně drog a drogové politiky a právní akty Evropské unie pak tyto zákony většinou doplňují s plným reflektováním autonomních úprav jednotlivých států.

Legalizace ve světě

Jen pro doplnění je vhodné uvést, že snaha o legalizaci „měkkých“ drog není specifikem Evropy, ale zabývá se jím celý vyspělý svět. A právě porovnáním různých zemí světa lze konstatovat, že legalizační snahy jsou různé jako jsou různé národy a země světa. A mnohdy jde o extrémny, a to v i rámci jednotlivých světových regionů, kdy např. v Asii, tedy konkrétně v Číně je nakládání s jakýmkoliv omamnými látkami přísně trestáno mnohaletým vězením a v nejzávažnějších případech nejsou výjimkou ani tresty smrti. Jen „kousek“ vedle, v Thajsku, došlo v nedávné době (červen 2022) k dekriminální konopí a tato země se tak stala první zemí v Asii s takto rozvolněnou drogovou politikou. Problémem je, že si zákony v této zemi zatím každý vykládá po svém a neexistuje jednotný postup v případě trestání tzv. rekreačního užívání. Faktem zůstává, že je povoleno nakládání s drogou pouze k lékařským účelům a rekreační užívání je tolerováno a teprve čas ukáže, jak se tato země s danou situací vypořádá.

Asi nejprogresivnějšími zeměmi mimo Evropu jsou USA, kde je v jednadvaceti státech konopí legalizováno nebo minimálně dekriminální. Ostatní státy o tomto kroku uvažují a vše míří k celkové legalizaci i na federální úrovni.

Rovněž Kanada se přiřadila k zemím s vyšší tolerancí „měkkých“ drog a od roku 2018 bylo konopí legalizováno zákonem. Jistá omezení samozřejmě platí, především vůči osobám mladším 18 let.

Mezi další země světa s různou mírou tolerance patří například Jihoafrická republika, Kolumbie, Ekvádor, Peru, Brazílie, Bolívie, Chile, Argentina, Austrálie a další.

⁶⁰ EVROPSKÁ UNIE. Strategie EU pro oblast drog na období 2021-2025 ze dne 25.3.2021. In *Úřední věstník*, Belgie. 2021.

⁶¹ EVROPSKÁ UNIE. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 ze dne 11. února 2004 o prekurzorech drog. In *Úřední věstník*, Belgie. 2004.

Z výčtu zemí je bez pochyb zřejmé, že otázka dekriminalizace a legalizace je otázkou aktuální, ožehavou a jistě nelze před těmito fakty zavírat oči, neboť se jimi zabývají státy napříč kontinenty.

4.2.1.2 Statistika kriminality OPL v ČR a v jiných zemích Evropy

Práce se dále zabývá statistickým porovnáním kriminality páchané v souvislosti s OPL v České republice a v jiných státech Evropy, neboť právě toto srovnání může být jedním z hlavních ukazatelů budoucího vývoje kriminality po případné legalizaci „měkkých“ drog, tedy jakýmsi odrazovým můstkem predikce stavu „den poté“. Je však nezbytné podotknout, že statistiky kriminality jednotlivých Evropských zemí se mohou lišit, především s ohledem na různé definice i postihy za drogovou trestnou činnost a jejich relevance je tedy pouze relativní. I přesto však je takové porovnání s jistou odchylkou validní a pro účely této práce dostatečné.

S ohledem na zaměření této práce se budeme ve statistickém srovnání zabývat jak primární, tak sekundární trestnou činností drogového charakteru pouze u konopných drog a jejich produktů. Z důvodu rozsahu práce i aktuálnosti je uvedeno srovnání statistik kriminality roku 2021, neboť statistika pro rok 2022 dosud nebyla vydána a zveřejněna ani v ČR, ani v rámci EU (leden 2023).

Česká republika

Celková statistika kriminality v ČR bez ohledu na vybranou skupinu drog, ale i v porovnání s různými zakázanými látkami a v různých dalších ukazatelích je uvedena ve Zprávě o nelegálních drogách v České republice 2022⁶², vydanou Národním monitorovacím střediskem pro drogy a závislosti v listopadu 2022.

Z dostupných údajů tedy vyplývá, že v roce 2021 došlo na území ČR ke spáchání celkem 4 196 primárních drogových trestných činů z celkového počtu 153 233 všech trestných činů, což představuje 2,7 % podílu na celkové trestné činnosti. V souvislosti s touto trestnou činností bylo v roce 2021 trestně stíháno policií celkem 3 632 pachatelů, z nichž bylo nakonec za takovou trestnou činnost odsouzeno 2 597 pachatelů. Nejvíce pachatelů bylo odsouzeno za spáchání trestného činu podle ustanovení § 283 trestního zákoníku (viz příloha č. I) s celkovým podílem 79,9 % všech pachatelů primárních

⁶² CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., DVOŘÁKOVÁ, Z., ČERNÍKOVÁ, T., ORLÍKOVÁ, B., ROUS, Z., JAROŠÍKOVÁ, H., FRANKOVÁ, E., DÉKÁNY, L., FIDESOVÁ, H., VOPRAVIL, J. *Zpráva o nelegálních drogách v České republice 2022*. Praha, 2022.

drogových trestných činů, kdy tento trestný čin se na primární drogové trestné činnosti podílí 73,7 %.

Z celkového přehledu drogové trestné činnosti je zřejmé, že konopné látky zaujímají druhé místo hned po pervitinu, co se týká celkové primární drogové trestné činnosti podle § 283 - § 286 trestního zákoníku.

Z dlouhodobého statistického hlediska pak rovněž vyplývá, že za posledních 10 let z pohledu zastoupení drog při páčání primární drogové trestné činnosti jsou zastoupeny konopné látky u 42 % osob zadržených pro primární trestnou činnost, což představuje s obrovským nárůkem druhé místo hned po pervitinu, který je zastoupen ve 48 % případů.

Je tedy zřejmé, že se jedná o velmi významné zastoupení konopných látek na drogové scéně ve vztahu k drogové trestné činnosti.

Evropská unie

Statistika drogové trestné činnosti⁶³ na území většiny států EU, které do systému poskytují informace, je zveřejňována na webu EMCDDA, které zpracovává údaje zasílané jednotlivými národními monitorovacími středisky zemí EU.

Porovnání statistických údajů všech zemí EU by však bylo pro tuto práci příliš rozsáhlé a v jistých ohledech i zbytečné. Jelikož jedním z cílů této práce je analýza a predikce dopadu možné dekriminlizace a legalizace „měkkých“ drog, je nejrelevantnější způsob jeho dosažení porovnání se statistikou země, kde je proces dekriminlizace a legalizace nejdále, samozřejmě s ohledem na obdobné geografické a především demografické podmínky. Z tohoto pohledu je zřejmě nejvalidnější Portugalsko, které je rozlohou o něco větší než Česká republika (o 17 %), ale počtem obyvatel je téměř stejně lidnaté a v procesu legalizace „měkkých“ drog je bezesporu nejdále. Další takovou zemí je Malta, avšak ke statistickému porovnání vhodná není, neboť se jedná o nejmenší a nejméně lidnatou zemi EU s cca půl milionem obyvatel.

K porovnání statistik obou zemí je nutno uvést, že na výše uvedeném evropském webu jsou dostupné statistiky pro konopné látky nejaktuálněji pro rok 2020. Rok 2021 a 2022 dosud nebyl zveřejněn. Tato skutečnost však nemá podstatný vliv na cíl práce.

⁶³ EVROPSKÉ MONITOROVACÍ CENTRUM PRO DROGY A DROGOVOU ZÁVISLOST, *Statistical Bulletin 2022 – drug law offences* [online]. Lisabon, 2022 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z WWW: <https://www.emcdda.europa.eu/data/stats2022/dlo_en>.

Dále bude uvedeno porovnání drogové kriminality v ČR s vybranou zemí EU, tedy Portugalskem za rok 2020 v konopných látkách a jejich produktech. Statistika rozlišuje primární a sekundární trestnou činnost.

V roce 2020 bylo v ČR spácháno celkem 5 025 trestných činů v souvislosti s konopnými drogami, kdy z tohoto počtu bylo 4 195 trestných činů spácháno ve formě distribuce, pěstování, výroby a jiného nedovoleného nakládání s konopnou drogou (primární trestná činnost) a 829 trestných činů pod jejím vlivem (sekundární trestná činnost).

Za stejné období bylo v Portugalsku spácháno celkem 6 800 trestných činů v souvislosti s konopnými drogami, kdy z tohoto počtu bylo 5 336 trestných činů spácháno ve formě distribuce, pěstování, výroby a jiného nedovoleného nakládání s konopnou drogou (primární trestná činnost) a 1 464 trestných činů pod jejím vlivem (sekundární trestná činnost).

Z výše uvedených dat lze konstatovat, že Portugalsko ze statistiky vychází o něco hůře, na což může mít vliv více faktorů, např. vyšší míra tolerance k drogám obecně, geografická poloha a například turismus (statistika nerozlišuje páchání trestné činnosti Portugalců a občanů jiných zemí pobývajících v této zemi např. z důvodu turistiky). Silný vliv však může mít i způsob sběru dat, jiné právní úpravy a limity trestnosti apod.

Jen pro porovnání a zajímavost je uvedena statistika Slovenska, nám nejbližšího sousedícího státu, se kterým nás pojí historie i podobná mentalita, a ačkoliv je počtem obyvatel zhruba na polovině české populace, demografické složení je velmi podobné. Na Slovensku bylo v roce 2020 spácháno dle statistik celkem 613 trestných činů v souvislosti s konopnými drogami, kdy z tohoto počtu bylo 292 trestných činů spácháno ve formě distribuce, pěstování, výroby a jiného nedovoleného nakládání s konopnou drogou (primární trestná činnost) a 321 trestných činů pod jejím vlivem (sekundární trestná činnost). Na tomto příkladu lze konstatovat, že ne vždy koreluje počet obyvatel přímo úměrně s pácháním trestné činnosti, kdy například za stejné období bylo v ČR spácháno téměř 9x více obdobných trestných činů než za stejné období na Slovensku. Rozdíl je však patrný, paradoxně jako u téměř jediného státu EU i v tom, že počet primárních drogových trestných činů je statisticky nižší, než počet trestných činů spáchaných pod vlivem drog (sekundární trestná činnost).

4.2.2 Stav po legalizaci ve vybraných zemích Evropy

S ohledem na předchozí stať je dále uveden stav po faktické dekriminální prakticky všech drog u nejprogresivnějšího státu Evropy, co se této problematiky drog

týká, Portugalska. Současný stav v Portugalsku (rok 2023) je takový, že v tomto státě od 1. července 2001 začal platit zákon, který de facto dekriminalizoval všechny drogy a to včetně „tvrdých“ jako jsou kokain, heroin, jejich deriváty a jiné do té doby zakázané látky. I v tomto státě však drogy legalizované nejsou, jejich držení a užívání pro osobní potřebu je stále nezákonné, ale je sankcionováno jako přestupek, nikoli trestný čin. Prodej drog je však stále nelegální a zůstává trestným činem. Explicitní dekriminalizace v takovém rozsahu nemá v celé Evropské unii obdoby. Zde je nutné uvést, že se jedná o dekriminalizaci výhradně pro osobní potřebu a jakýkoliv prodej nebo přechovávání pro jiného se trestá v rozsahu trestního práva.

Sankce za užívání a přechovávání drog pro vlastní potřebu jsou definovány jako pokuty nebo alternativní nefinanční tresty. Nynější praxe je v Portugalsku taková, že finanční postihy a projednávání přestupků jsou v tomto rozsahu brány jako „ultima ratio“ (lat.), tedy analogicky k trestnímu právu jako nejzazší prostředek k prosazení práva a jsou využívány pouze u opakovaných deliktů nebo u osob, kde jiná alternativa již neexistuje. Naprosto normální je, že provinilec odchází pouze s varováním a k jakémoliv sankci se přistoupí až při opakování „nezákonného“ jednání.

Zajímavé je porovnání stavu před a po dekriminalizaci drog, neboť kritici této změny argumentovali tím, že se Portugalsko stane turistickým rájem narkomanů, kteří budou jezdit do Portugalska za drogovou turistikou, neboť jim za držení a užívání drog nebude hrozit žádný zásadní postih. Naštěstí se dle dostupných informací tyto předpovědi nenaplnili a nejvíce registrovaných deliktů v souvislosti s užíváním a držením drog na úrovni přestupku páchají samotní Portugalci. Zastoupení občanů jiných zemí je přibližně v 5 % všech takto spáchaných deliktů.

Zajímavý je také důvod, proč došlo k tak zásadnímu a v Evropě neslýchanému bezprecedentnímu kroku dekriminalizace všech drog. Bylo to dáno celospolečenským pocitem, že se užívání drog stává nekontrolovatelným problémem a stav se postupně zhoršoval bez ohledu na výši sankcí. Bylo to rovněž dáno nejvyšším počtem HIV pozitivních z celé Evropy (2001), což mělo brutální dopad na veřejný rozpočet a zdravotnictví obecně, nehledě na náklady spojené se stíháním uživatelů drog. Přechod k dekriminalizaci však nebyl rychlý ani unáhlený. Naopak šlo o velmi promyšlenou záležitost, které předcházela rozsáhlá studie ukončená v roce 1998, ze které vyšla jako nejlepší řešení úplná dekriminalizace drog. S odstupem času lze fakticky konstatovat, že se Portugalsku její krok vyplatil. Stále ale hovoříme o prosté dekriminalizaci, nikoli legalizaci drog, neboť ani samotné Portugalsko dosud k jakémoliv legalizaci nepřistoupilo. Je to zřejmě dáno i mezinárodními úmluvami a závazky vůči jiným zemím

o zneužívání a potírání drog obecně. Poslední snaha o skutečnou legalizaci konopných drog v Portugalsku je z roku 2019, kdy byl předložen návrh zákona o legalizaci konopí, kde je návrh pěstování až šesti rostlin konopí pro svou potřebu s poměrně jasně vymezenými mantinely. Zákon však dosud nenašel dostatečnou politickou oporu, proto zůstává pouze přáním navrhovatelů.

Důležitým faktem je, že na rozdíl od České republiky bylo užívání drog v Portugalsku trestné a zůstává trestné i v některých jiných zemích Evropské unie.

Shrneme-li dekriminalizaci drog v Portugalsku ve vztahu k trestné činnosti, a to jak primární, tak sekundární, je možné z dostupných statistik konstatovat, že k žádnému dramatickému nárůstu trestných činů primárních ani sekundárních nedošlo. Zejména v prvních letech nebyl žádný dramatický nárůst patrný, v užívání dokonce začal být pozorovatelný pokles a v jiných ukazatelích byl jen mírný nárůst. Nicméně pokud se s ohledem na zaměření této práce podíváme na statistiku kriminality spojené s primární a sekundární trestnou činností u „měkkých“ drog, je z dostupných dat v letech 2014 – 2020 patrná stagnace nebo mírný pokles u sekundární trestné činnosti, tedy trestných činů pachatelů, kteří spáchali jakýkoliv trestný čin po užití návykové látky, v tomto případě konopných produktů, kdy v roce 2014 bylo evidováno 7 417 trestných činů a v roce 2020 pak 5 336 trestných činů pod vlivem konopných drog. Výraznější pokles je zřejmý u primární trestné činnosti, kdy v roce 2014 bylo evidováno 4 419 trestných činů oproti roku 2020 s 1 464 trestných činů spojených s konopnými drogami a jejich nelegálním nakládáním.

Asi za nejzásadnější důsledky dekriminalizace všech drog (viz kapitola 3.3) v Portugalsku pak s odstupem dvou desetiletí můžeme uvést, že z právního hlediska není užívání a držení drog v malém množství pro vlastní potřebu považováno za trestný čin a je sankcionováno pouze jako přestupek. Mnohdy je od sankce zcela upuštěno (depenalizace). Výroba a jiné nakládání včetně prodeje a souvisejících činností je dále trestáno v rámci trestního řízení. Ekonomické důsledky jsou pozitivní především pro státní rozpočet, avšak jedná se spíše o konopný průmysl pro mezinárodní zdravotnický trh a zde je Portugalsko zřejmě po Spojeném království a Kanadě třetím největším producentem konopí na světě. Ekonomické a zároveň zdravotní důsledky jsou však i ve vztahu k programu „harm reduction“, tedy redukci škod způsobených užíváním drog, pozitivní. Díky dekriminalizaci došlo prokazatelně k nárůstu počtu osob, které se dobrovolně účastní léčby závislostí, jsou schopny se k závislosti „přiznat“ a účastnit se jednak preventivních a jednak léčebných programů. To vše vede v konečném důsledku k významnému poklesu finančních prostředků na léčbu, omezení počtu závislých osob

a rovněž omezení počtu osob ve vězení za nelegální trestnou činnost. V objemu celkových nákladů to představuje nikoliv nevýznamné položky státního rozpočtu. Ze sociálního hlediska je pak stav po dekriminalizaci drog v Portugalsku rovněž pozitivní, neboť právě i díky destigmatizaci a osvobození společnosti od strachu z trestního stíhání a hrozby vězení došlo ke zlepšení přijímání drogově závislých většinovou společností, která je schopna a ochotna podpořit závislé v jejich snaze se léčit.

Na druhou stranu je však potřeba říct, že ne všechny zmiňované důsledky jsou přímou odpovědí na dekriminalizaci drog a bylo by pošetilé uvést, že dekriminalizace má pouze pozitivní efekt. Z tohoto důvodu je třeba zmínit i jinou zemi, kde se takto pozitivní trend jako v Portugalsku neprojevil.

Jednou z nejznámějších zemí v tomto smyslu je bezesporu Nizozemí, které bylo donedávna v legalizačních snahách asi nejdále. Jak je však uvedeno na PEAK.CZ⁶⁴, v Nizozemí se dekriminalizací „měkkých“ drog moc nevyřešilo. Hlavním problémem Nizozemí je totiž neschopnost dodržet své zásady a drogy v tzv. coffeeshopech poskytovat jen občanům své země a především udržet pololegální užívání na uzdě. To se bohužel neděje a nedělo ani v minulosti, a právě tato země se zapsala do dějin drogovým turismem, kdy nejen mladí z celé Evropy jezdí cíleně do Amsterdamu dát si pololegálně marihuanu a užít si tak „svobody“. To se negativně podepsalo na celkovém složení turistů v regionu, zvýšení drogové i sexuální turistiky. I z tohoto důvodu se rozšířené coffeeshopy začaly v poslední době tvrdě postihovat například vyššími daněmi, vyššími poplatky za vedení účtu apod. Je to dáno především politikou zaměřenou na praní špinavých peněz a počet takových provozoven se rok od roku snižuje. I samotné Nizozemské úřady se obávají, že tyto podniky mohou být zdrojem nelegálního byznysu, možného financování kriminality a praní špinavých peněz. Podle některých periodik se Nizozemí stává nejdůležitějším evropským centrem prodeje „tvrdých“ drog a největším výrobcem syntetických drog na světě. Po mnoha letech konopné „idyly“ tak projev svobodné vůle, jak jej chápali místní občané, ztrácí na lesku. Hlavním negativním dopadem liberální drogové politiky je pak bezesporu nárůst kriminality, především té nejnebezpečnější, organizované, kdy v posledních letech došlo v této zemi k výraznému nárůstu drogových gangů a některé organizace přirovnávají tuto zemi k Mexiku či Kolumbii, kde si drogové kartely vyřizují účty tím nejbrutálnějším způsobem a vraždy drogových dealerů navzájem či investigativních novinářů přímo na ulici nejsou bohužel v této zemi výjimkou.

⁶⁴ NOVÁK, F. *Coffeeshopy mají v Nizozemsku těžký život. Jdou po nich i banky. Peak.cz – peníze, ekonomiky, analýzy, komentáře* [online]. Praha, 2021 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z WWW: <<https://www.peak.cz/coffeeshopy-maji-v-nizozemi-tezky-zivot-jdou-po-nich-i-banky/31332/>>.

Nizozemí tak doplatilo na svou liberální politiku a otevřenost vůči svým občanům i celému světu a zdá se, že si Nizozemci na nálepku národa přátelského k drogám bohužel zvykli. Poněkud pozdě začínají nyní nizozemské úřady jednat a svým proslulým cafeeshopům staví do cesty překážky v podobě znesnadnění byznysu, je to však běh na dlouhou trať. Rok od roku se také snižuje tolerance místních lidí k drogovým turistům, kteří jezdí např. do Amsterdamu za účelem užívání drog a bezstarostného sexu v místních podnikcích. I místní obyvatelé již pochopili, že chtějí „lepší“ turisty, kteří přijedou za krásami země a kulturou. V poslední době jsou v této zemi snahy o omezení přístupu k drogám zahraničním turistům, ale nutno dodat, že tento koncept měl být nastaven tímto způsobem již od začátku. Ačkoliv je stav v této zemi podle odborníků tristní, statisticky je na tom Nizozemí ohledně „měkkých“ drog poměrně dobře. Od roku 2014 do roku 2020 je zřejmý pokles primární trestné činnosti, kdy v roce 2014 bylo spácháno celkem 7 858 trestných činů spojených s nelegálním nakládáním s konopnými drogami, v roce 2019 šlo o 4 840 obdobných trestných činů. U sekundární trestné činnosti je stav v roce 2014 takový, že pod vlivem konopných drog bylo spácháno celkem 3 687 trestných činů, v roce 2019 pak celkem 3 090 trestných činů. Pro roky 2020 a následující není pro tuto zemi statistika dostupná. Výše uvedený pokles sice evokuje zlepšení, avšak je nutné si uvědomit, že statistika nemusí plně odrážet realitu.

Z uvedeného srovnání bez ohledu na statistiku je zřejmé, že dva vyspělé evropské státy s obdobným přístupem k „legalizaci“ drog mohou mít naprosto odlišné výstupy, problémy a že proces dekriminalizace nemusí nutně mít pouze kladné ukazatele. Rovněž je zřejmé, že se legalizační snahy, jakkoliv myšlené dobře, mohou vymknout kontrole.

5 VYHODNOCENÍ A BUDOUCÍ TEORETICKÝ STAV PO LEGALIZACI V ČR (PREDIKCE)

Tato práce se od počátku zabývá drogovou kriminalitou v kontextu legalizace návykových látek, tedy stavu, který je v současné době v ČR a fakticky i v jiných zemích Evropy (leden 2023) pouze teoretický, neboť skutečná legalizace v pravém smyslu je v Evropě pouze na Maltě. V jiných evropských zemích jde víceméně o dekriminlizaci.

Je však třeba uvést, že práce se zabývá legalizací záměrně, neboť snahou části současné politické garnitury je prosadit zákon, který by „měkké“ drogy, tedy především konopné látky a její produkty skutečně legalizoval, tj. že by např. pěstování konopí a následná výroba marihuany byla legální a postavena zcela mimo právní rámec s nemožností tuto činnost jakkoliv sankcionovat. Otázkou je, proč? Podíváme-li se na situaci v evropských zemích, kde se tyto legalizační snahy prosazují i desítky let, vyjma již zmíněné Malty, dosud se nesetkali s úspěchem. Malta je ovšem ostrovním státem s nejmenším počtem obyvatel Evropské unie a je geograficky i demograficky výjimečná, těžko porovnatelná s pevninskými státy Evropy, neboť přístup k drogám je cizím občanům velmi omezen. Rovněž samotná legalizace není ještě zcela dořešena.

Nyní je tedy namístě provést vyhodnocení získaných poznatků i empirického výzkumu a poté se pokusit o predikci možného vývoje kriminality, který by mohl nastat v naší zemi po případné legalizaci „měkkých“ drog.

Ze současné situace v zemích, které se více či méně snaží o legalizaci „měkkých“ drog a ve kterých je jistá míra dekriminlizace již dávno zavedena, bychom si měli vzít ponaučení. Z příkladů Portugalska na straně jedné a Nizozemí na straně druhé je zřejmé, že proces legalizace by se neměl uspěchat a ačkoliv ani v jedné z těchto zemí k faktické legalizaci nedošlo, i pouhá dekriminlizace dostatečně poukazuje, kam by mohla vést přímá legalizace v budoucnu. Rovněž je zřejmé, že stejný a dobře míněný záměr nemusí nutně vést ke stejnému výsledku. Obě země mají za sebou desetiletí dekriminlizace drog. Portugalsko šlo dokonce tak daleko, že dekriminlizovalo téměř všechny drogy, naproti tomu Nizozemí přistoupilo „pouze“ k dekriminlizaci „měkkých“ drog, a přesto výsledek není stejný, paradoxně je horší v zemi, která řešila jen „měkké“ drogy.

Naše země je v těchto snahách na startu, na pomyslné čáře, po jejímž překročení může nastat úspěch nebo katastrofa. Všichni občané si ale musí uvědomit, že to, jestli budou legalizační snahy úspěšné a zda nakonec dojde k legalizaci či „jen“ dekriminlizaci „měkkých“ drog je pouze na odpovědnosti každého z nás. Nelze se poté vymlouvat na to,

že jsme „to“ nevěděli. Ve veřejném prostoru už několik let rezonuje myšlenka na regulaci a legalizaci konopí. Opakovaně byla smetena ze stolu, ale nyní se zdá, že snaha o legalizaci může být úspěšná. Zákonomárci však přistupuje k tomuto problému po svém. Dosud (únor 2023) totiž nebyl zveřejněn ani návrh zákona o regulaci a legalizaci konopí, a to ani v pracovní verzi, která je již vyhotovena a dle dostupných informací je tento návrh diskutován v odborných kruzích a mezi expertními skupinami. Je tedy na místě se ptát, proč my jako občané této země nejsme s tímto návrhem veřejně seznámeni? Existuje sice již zmiňovaná dopadová studie⁶⁵, kterou vydala politická strana, která se angažuje v prosazování tohoto zákona, ale po jejím prostudování nelze než uvést, že se zdá až příliš dokonalá, dopady jsou prezentovány veskrze pozitivně, a to nejen na státní rozpočet, ale i na zdraví občanů, ostrakizaci (vyločení či odsunutí ze společnosti) drogově závislých, zbytečnou kriminalizaci společensky neškodného chování apod. Jistý nástin možného návrhu zákona je v ní sice uveden, ale zdá se silně tendenční a především na ni není vypracována žádná odborná kritika, která by uvedla informace v ní uvedené na pravou míru nestranným a odborným pohledem. Je s podivem, že předkladatel návrhu zákona nestojí o kritické zhodnocení dopadové studie a následnou veřejnou diskusi. V dopadové studii je totiž uvedeno, jaké zásadní přínosy bude regulovaný trh s konopím mít, ale již se nezabývá druhou stránkou věci, tedy riziky s tím spojenými, možnými negativními důsledky a dopady ani neanalyzuje a nezohledňuje specifika české společnosti. Cílem této práce však není kritika jakýchkoliv návrhů ani parafrázování samotné studie, kterou si každý zájemce může přečíst, jen je nezbytné uvést, že nic není jen černé nebo bílé, že lidé nejsou jen hodní nebo zlí. Proto by mělo zaznít především z úst či pera předkladatele, že si je vědom i rizik spojených s tak zásadním krokem a že je bere v potaz. To však ve zmíněné studii absentuje a ačkoliv je v ní uveden nástin možných rizik, vzápětí je anulován návrhy na jejich minimalizaci s vyhodnocením minimálních negativních dopadů pro společnost.

Provedeným výzkumem v rámci této práce bylo rovněž zjištěno, že široká česká veřejnost nemá dostatečné informace o drogové problematice nebo jsou hrubě zkreslené a o připravovaném návrhu zákona o regulaci a legalizaci konopí je povědomí nízké nebo téměř nulové (viz kapitola 4.1.3). Autorka tohoto výzkumu měla možnost setkat se s rodiči dětí užívajícími drogy. Právě ti tvoří skupinu občanů, kteří se na rozdíl od většiny zajímají o drogovou problematiku i o legalizaci do hloubky. Je však pravdou, že jsou k tomu donuceni situací a okolnostmi, protože jde o jejich vlastní děti. A jak je

⁶⁵ BĚLÁČKOVÁ, V. a kolektiv. *Regulace trhu s konopím*. Praha, 2022.

obecně známo, děti mladší patnácti let a náctiletí jsou nejrizikovější a nejohroženější skupinou, ne však proto, že by bylo jejich hlavním cílem užívat drogy, ale protože se, alespoň ze začátku, chtějí začlenit do kolektivu a být jeho součástí, což potvrzuje například KABÍČEK⁶⁶, který uvádí, že „zneužívání návykových látek v dospívání je nejčastěji motivováno sociálně – ne kvůli látce samé, ale kvůli společnosti vrstevníků“. Shrnutím informací obsažených v této práci, porovnáním stavu ve zmíněných zemích, statistiky kriminality a na základě úvahy lze dospět k závěru, že existují pravděpodobně dva možné scénáře stavu po legalizaci v České republice. Jedním je kopírování Portugalska, které však před dekriminací provedlo několikaletou studii a teprve poté přistoupilo k tomuto kroku, a přestože tato snaha byla úspěšná, dosud k plné legalizaci nepřistoupilo, i když je to více než dvě desetiletí. Nebo se může opakovat Nizozemský scénář, který přinese do naší země vyšší míru kriminality, organizované drogové gangy a drogovou turistiku a s tím spojený odliv bohatých a pořádkumilovných turistů. Vzhledem k poměrně konzervativní české společnosti nelze s jistotou určit, ke kterému směru bychom se přiklonili. Nicméně jsme známi i tím, že se snažíme různé regulační mechanismy, restrikce a zákazy obcházet, takže je nezbytně nutná ostražitost, aby se dobře myšlená snaha nezvrhla v nekontrolovanou drogovou smršť. Není však na místě strašit občany nedůvodnými katastrofickými scénáři a přílivem cizojazyčné mafie, je ale nutné poukázat, že se to stát může a měli bychom i s touto variantou počítat.

Ať tak či onak je pravděpodobné, že legalizací „měkkých“ drog by došlo, přinejmenším v prvních letech, k nárůstu jejich legálních či pololegálních (mladistvých) uživatelů. Drogu by si totiž dopřáli i lidé, které dosud svazovala morálka a pocit viny. Je to možné přičíst falešnému povědomí a nepodloženému předpokladu, že to přece nemůže tolik škodit, když už je to povoleno i zákonem. Mohlo by to ovšem vést k nebezpečnému precedentu mezi mladými uživateli. Je tedy nezbytné vzít v úvahu i tyto okolnosti. Paradoxně bychom se tak dočkali obdobného efektu jako s alkoholem, který je v různých člancích používán jako příměr vyšší nebezpečnosti oproti konopí. Ano, je pravdou, že alkohol je ve společnosti, a to především mezi mladými lidmi často i za tichého souhlasu rodičů, přijímán kladně, přestože je v mnoha ohledech minimálně stejně nebezpečný jako drogy. Nemůžeme však dopustit, aby tento nechtěný stav nastal i u „měkkých“ drog a jaksi automaticky by si mladí „hulili“ na veřejnosti jako by se nic nedělo. Navíc kouření marihuany nebo jiných obdobných produktů prokazatelně zvyšuje

⁶⁶ KABÍČEK, P., CSÉMY, L., HAMANOVÁ, J. a kolektiv. *Rizikové chování v dospívání a jeho vztah ke zdraví*. Praha, 2014, s. 34.

riziko propuknutí duševních nemocí, z nichž přinejmenším na schizofrenii dosud neexistuje účinný lék a tato nemoc se považuje za nevyléčitelnou. Nemocné tak doživotně odsoudí k ústavní, v lepším případě ambulantní farmakologické léčbě a ekonomické a zdravotní přínosy legalizace, jak je naznačují její příznivci, to zásadně snižuje. Léčba duševně nemocného je velmi nákladná a jeho návrat do společnosti a zapojení se do pracovního procesu je ve většině případů nemožné, což jej odkazuje na invalidní důchod, a znamená to další zatížení již tak přetíženého důchodového systému.

Dalším palčivým problémem, o kterém se dopadová studie nezmiňuje, je tzv. dominový efekt, kdy užívání „lehkých“ či „měkkých“ drog může přivést jejich uživatele do společnosti narkomanů, kteří „jedou“ na „tvrdých“ drogách společensky velmi nebezpečných, např. na pervitinu, kokainu, heroinu apod., a odtud je již jen krůček k nabídce, vyzkoušení a následném užívání drog „tvrdých“ s rozvojem závislosti. Nelze v tomto případě pominout skutečnost, že většina narkomanů užívala nebo častěji užívá i „měkké“ drogy, typicky metamfetamin (pervitin) a marihuanu dohromady.

Z praxe rovněž vyplývá, že mnoho uživatelů konopných drog tyto látky ani za drogy nepovažuje a hovoří o nich jako o přírodních produktech. Dlužno dodat, že slovo droga vyvolává v lidech negativní konotace a ať konopí a jejich produkty označíme jakkoliv, přesto drogami jsou. Jejich nebezpečnost pro určité skupiny možných uživatelů, především dětí, to přece vynecháním slova droga nesnižuje.

V neposlední řadě je nutné položit si otázku, zda skutečně dojde vlivem legalizace ke snížení kriminality? Odpověď není logicky nijak jednoduchá. Současní uživatelé, kteří páchají trestnou činností, většinou nemají žádný příjem, nemají domov a finanční prostředky si obstarávají majetkovou i násilnou trestnou činností. Legalizací drog ke zlepšení jejich ekonomické a sociální situace nedojde. Kde tedy vezmou peníze na legální nákup drog?

Cílem a účelem práce je mimo jiné poskytnout objektivní a nezkreslený pohled na danou problematiku, je tedy nutné poznamenat, že výše uvedené argumenty jsou pouze doplněním zmiňované studie a zobjektivizováním problému, neboť vše není logicky jen růžové. Těchto problémů si musíme být vědomi, aby nás nepřekvapily a nezaskočily. Jejich výčet není konečný a ani účelný s ohledem na zaměření práce.

Proces legalizace je v Evropě i jiných zemích velmi diskutován a v mnoha z nich je již fakticky připraven k implementaci do legislativy. Nelze jej pravděpodobně zastavit a není to ani nutné. Argumenty zastánců legalizace jsou silné a v mnoha ohledech logické a ekonomické přínosy mohou být skutečně významné. Finance by však nikdy neměli převážet nad vyššími zájmy a morálními hodnotami v jakémkoliv lidském počínání.

Jakkoliv se může zdát snaha o legalizaci pozitivní či negativní, je zřejmé především ze zemí mimo Evropu, že může fungovat. Je to však záležitost a problém každé jednotlivé země a jejich občanů, míry disciplinovanosti, solidarity a přístupu, jak se k němu nakonec postaví.

Možnou alternativou před schválením jakékoliv formy legalizace by byla částečná dekriminalizace konopných drog v přesně vymezeném rámci. Mohlo by se jednat o zmírnění či úplné odstranění represivních opatření vůči neproblémovým uživatelům, kteří však s drogami neobchodují, nepáchají trestnou činnost a jsou schopni udržet svou potřebu v rozumných mezích. A především je nezbytné ze všech forem dekriminalizace i legalizace vynechat děti a mladistvé. Dekriminalizace některých zakázaných látek může být vhodnou alternativou a odrazovým můstkem k případné legalizaci.

Je těžké posoudit, jaký dopad by měla na českou společnost legalizace. V situaci, kdy není v České republice žádným způsobem dekriminalizována problematika „měkkých“ drog, se může zdát cesta přímé legalizace příliš rychlá a unáhlená. Nejednoho napadá, zda by byla jakákoliv forma legalizace po například částečné dekriminalizaci konopí vůbec schůdná. Navíc dosud chybí veřejná diskuze na toto téma, medializování problematiky a především zveřejnění návrhu zákona tak, aby se k němu mohla vyjádřit i široká veřejnost. V tomto ohledu je co dohánět. Neměla by nastat situace, kdy bude zákonodárci takový zákon schválen bez účasti a participace veřejnosti jak laické, tak odborné.

Nemusíme však chodit s pochybnostmi a černými scénáři daleko, stačí se podívat na evropské prvenství ve výrobě pervitinu, kde jsme se tímto stali poměrně rychle proslulí. Jde však o prvenství, o které většinová společnost opravdu nestojí. Nemůže dopadnout stejně i legalizace konopí? Občané zcela nesprávně pohlížejí na legalizaci jen jako na jeden krok zákonodárců. Tato otázka je mnohem složitější a je nutné na ni pohlížet v širších souvislostech, jelikož s legalizací souvisí široké spektrum problémů, jež by následně vyvstaly a jež je tedy nutné řešit dříve než by k samotné legalizaci „měkkých“ drog došlo. Není tak úplně zřejmé, proč chce jít Česká republika cestou přímé legalizace a zda je naše společnost na takový krok připravena.

Nicméně zkušenosti z okolních zemí ukazují, že cesta pouhé dekriminalizace může být nyní pro naši zemi méně bolestná a možnost si legalizaci vyzkoušet tak trochu nanečisto by stála za to. Takový stav totiž lze poměrně rychle vrátit zpět. To se ovšem o přímé legalizaci úplně říci nedá.

Na druhou stranu je však minimálně diskuze o možné legalizaci, zhodnocení přínosů a rizik a návrh možného řešení nezbytná, protože by mohla nastat situace,

že za pár let bude v téměř celé Evropské unii probíhat legalizace „měkkých“ drog a pouze naše země bude na chvostu a svou příležitost nejen v ekonomické oblasti nevyužije včas. Jednou jsme součástí Evropy, musíme tedy držet krok i v těchto otázkách, to je nepochybné.

ZÁVĚR

Předkládaná práce měla za cíl jednak na teoretické a poté i na praktické úrovni analyzovat a předpovědět dopad možné dekriminlizace, resp. legalizace „měkkých“ drog, především konopných látek a jejich produktů, zjistit důvody, které vedou k diskuzi o legalizaci ve vztahu k primární i sekundární trestné činnosti, objektivně posoudit argumenty zastánců i odpůrců legalizace a v neposlední řadě ověřit, zda je široká veřejnost o nutnosti takových poměrně zásadních legislativních změn dostatečně informována. Na základě porovnání statistik vybraných zemí a komparací výsledků výzkumu pak předpovědět možné scénáře dalšího vývoje kriminality a celkového vlivu tohoto kroku pro společnost. Práce se snažila oprostít od vlastního názoru autorky a informace v ní obsažené uvést co nejobjektivněji a nejerudovaněji, avšak přesto srozumitelně s ohledem na cílovou skupinu, tj. laickou veřejnost. Vlastní názor je tedy uveden na závěr tak, aby neovlivňoval objektivnost práce. Svým rozsahem práce převyšuje doporučený maximální rozsah, avšak aktuálnost a obsáhlost tématu si to dle autorky vyžaduje.

K legalizaci jako takové dlužno dodat, že ani v nejliberálnějších zemích Evropy nejde o skutečnou legalizaci „měkkých“ drog, ale pouze o částečnou, nebo úplnou dekriminlizaci návykových látek, kdy k faktické legalizaci dosud nedošlo vyjma částečné legalizace na Maltě. Je na uvážení, proč k ní jednotlivé země dosud nedospěly. V České republice probíhají nyní na politické úrovni odborné debaty o legalizaci, je připraven návrh zákona o legalizaci konopí, případně produktů z něj. Z výsledků práce vystává několik otázek, na které nebude snadné najít objektivní odpovědi. Proč chce Česká republika postupovat proti všeobecnému trendu v Evropě a prosadit rovnou legalizaci namísto částečné dekriminlizace, však zůstává nezodpovězena. Je však nutné si uvědomit, že právě otázky, a především veřejná diskuze by měla být stěžejní hnací silou k informování veřejnosti, neboť ne odborníci a příslušníci politických stran, ale především občané této země by měli klást otázky a dostávat odpovědi, jen tak může být tento palčivý problém správně pojmenován, interpretován a diskutován. Neboť právě informováním veřejnosti s uvedením všech objektivních přínosů, ale i negativ tohoto kroku zabrání nespokojenosti a pocitu, že bylo rozhodnuto o nás bez nás. Je třeba si uvědomit, že politici jsou tady pro nás a my jako občané této země máme právo znát všechny přínosy a především rizika spojená s legalizací „měkkých“ drog, a měli bychom vědět, že jde především o naši budoucnost, naše děti. S nadsázkou lze uvést, že pokud

otevíváme bránu do pekla, měli bychom být připraveni a schopni ta vrata také včas zabouchnout, pokud to bude potřeba.

Každý občan této země má právo svobodně vyjádřit svůj názor, vždy však musíme brát zřetel na to, že svoboda jednoho člověka končí tam, kde začíná svoboda toho druhého. Je to tak i v případě zvoleného tématu. Nelze jednoznačně uvést, že názory příznivců nebo odpůrců legalizace jsou ty jediné správné, ale dovolím si s ohledem na informace zjištěné v rámci zpracovávání této práce a prostudováním dostupné literatury uvést, že si nejsem jistá, jestli je legalizace jakýchkoliv drog včetně těch „měkkých“ tou správnou cestou právě pro naši zemi. Je to totiž dáno i osobní zkušeností, která je nepřenositelná a v jistém smyslu i nepopsatelná. Zkušenost lidí, kteří stojí pomyslně na té druhé straně je totiž ta nejcennější. A obávám se, že tyto zkušenosti jsou veskrze negativní, ač výzkumy nebo jakékoliv studie hovoří o opaku. S legalizací tedy na základě svých osobních zkušeností nemohu souhlasit a nemyslím si, že je v současné době prosazení takového zákona za každou cenu potřebné a nutné. Ještě bychom měli ujít velký kus cesty a s pokorou a rozvahou přistoupit k tak zásadnímu kroku pro společnost, jakou legalizace drog bezesporu je. A i když je boj proti drogám tak trochu bojem s větrnými mlýny, jistě má smysl.

Pokud tato práce vnesla alespoň trochu světla do temné a trochu tajemné sféry drog a legalizace, splnila svůj účel.

Nakonec nám ale vždycky zůstává víra, že se rozhodneme správně a svého kroku nebudeme litovat. A víra jak známo, umírá poslední 😊.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literární zdroje

1. BARNARDOVÁ, M. *Drogová závislost a rodina*. Praha: Triton, 2011. 208 s. ISBN 978-80-7387-386-8.
2. BĚLÁČKOVÁ, V. a kolektiv. *Regulace trhu s konopím*. Praha: Jana Michailidu, 2022. 254 s. ISBN 978-80-11-02218-1.
3. DOLEŽAL, J. X. *Jak se berou drogy*. Praha: Formát, 1998. 174 s. ISBN: 80-86155-11-0.
4. DREHER, J. *Psychofarmakoterapie*. 2. vydání. Praha: Grada, 2017. 216 s. ISBN 9788027101337.
5. HART, C. L. *Drug use for Grown-Ups*. 2. vydání. London: Penguin Publishing Group, 2021. 304 s. ISBN: 9781101981665.
6. CHMELÍK, J. a kolektiv. *Drogová kriminalita*. Praha: Úřad vyšetřování pro ČR, 1999. 96 s. nemá ISBN.
7. CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., DVOŘÁKOVÁ, Z., ČERNÍKOVÁ, T., ORLÍKOVÁ, B., ROUS, Z., JAROŠÍKOVÁ, H., FRANKOVÁ, E., DÉKÁNY, L., FIDESOVÁ, H., VOPRAVIL, J. *Zpráva o nelegálních drogách v České republice 2022*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2022. 247 s. ISBN 978-80-7440-306-4.
8. IVERSEN, Leslie. *Léky a drogy: Průvodce pro každého*. Praha: Dokořán, 2006. 144 s. ISBN 80-7363-061-3.
9. JANÍK, A., DUŠEK, K.: *Drogy a společnost*, Praha: AVICENUM, zdravotnické nakladatelství, 1990. 344 s. ISBN: 80-201-0087-3.
10. JELÍNEK, J. a kolektiv. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*, 5. vydání, Praha: Leges, 2016. 976 s. ISBN: 978-90-7502-120-5.
11. KABÍČEK, P., CSÉMY, L., HAMANOVÁ, J. a kolektiv. *Rizikové chování v dospívání a jeho vztah ke zdraví*. Praha: Triton, 2014. 343 s. ISBN 978-80-738-7793-4.
12. KOLEKTIV AUTORŮ SDRUŽENÍ SANANIM. *Drogy: otázky a odpovědi*. Praha: Portál, 2007. 200 s. ISBN 978-80-7367-223-2.
13. MACHOVÁ, Jitka, KUBÁTOVÁ, D. *Výchova ke zdraví*. Praha: Grada Publishing, 2009. 280 s. ISBN 978-80-247-2715-8.
14. MIOVSKÝ, M. a kol. *Konopí a konopné drogy – Adiktologické kompendium*. Praha: Grada, 2008. 548 s. ISBN 978-80-247-6765-9.

15. NEŠPOR, K., CSÉMY, L. *Alkohol, drogy a vaše děti: jak problémům předcházet, jak je včas rozpoznat a jak je zvládat*. 5. vydání. Praha: Sdružení FIT IN – Rodiče proti drogám, 2003. 102 s. ISBN 80-260-3873-8.
16. NEŠPOR, K. *Jak poznat účinky drog a jaká mají rizika*. Praha: Státní zdravotní ústav, 1997. 16 s. ISBN 80-7071-079-9.
17. NEŠPOR, K. *Návykové chování a závislost – současné poznatky a perspektivy*. 3. vydání. Praha: Portál, 2007. 170 s. ISBN 978-80-7367-267-6.
18. NEŠPOR, K. *Návykové chování a závislost – současné poznatky a perspektivy*. 5. vydání. Praha: Portál, 2018. 256 s. ISBN 9788026213574.
19. NOŽINA, M. *Svět drog v Čechách*. Praha: Orlick nad Vltavou: KLP-Koniasch Latin Press, 1997. 348 s. ISBN 80-85917-36-X.
20. PRESL, J. *Drogová závislost: může být ohroženo i Vaše dítě?* Praha: Medica, 1995. 88 s. ISBN 80-85800-25-X.
21. SEKRETARIÁT RADY VLÁDY PRO KOORDINACI PROTIDROGOVÉ POLITIKY. *Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019-2027*. Praha: Úřad vlády, 2019. 60 s. ISBN: 978-80-7440-231-9.
22. ŠÁMAL, P. a kolektiv. *Trestní zákoník I. a II., Komentář*, 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012. 3632 s. ISBN: 978-80-7400-428-5.
23. ZÁBRANSKÝ, Tomáš. *Drogová epidemiologie*. Olomouc: Tiskservis, 2003. 96 s. ISBN 80-244-0709-4.

Elektronické zdroje

1. EKONOMICKÝ MAGAZÍN. *Průzkum: Jak se staví společnost k legalizaci trhu s konopím?* [online]. Praha: Gibbs&Co., s.r.o., © 2017-2021 [cit. 2023-02-08, 23:14 SEČ]. Dostupné z WWW: <<https://e-news.cz/aktuality/pruzkum-jak-se-stavi-spolecnost-k-legalizaci-trhu-s-konopim/>>.
2. EVROPSKÉ MONITOROVACÍ CENTRUM PRO DROGY A DROGOVOU ZÁVISLOST, *Statistical Bulletin 2022 – drug law offences* [online]. Lisabon: The European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction, © 1995-2021 [cit. 2023-02-08, 11:29 SEČ]. Dostupné z WWW: <https://www.emcdda.europa.eu/data/stats2022/dlo_en>.
3. MAGAZÍN KONOPÍ. *Konopí v paragrafech: Čas sklizně* [online]. Praha: Green Publishing, s.r.o., © 2018-23, poslední aktualizace 14.9.2022 [cit. 2023-02-09, 23:00 SEČ]. Dostupné z WWW: <<https://magazin-konopi.cz/cas-sklizne/>>.

4. NOVÁK, F. *Coffeeshopy mají v Nizozemsku těžký život. Jdou po nich i banky.* *Peak.cz – peníze, ekonomiky, analýzy, komentáře* [online]. Praha 3: PEAK NEWS MEDIA s.r.o., © 2017, poslední aktualizace 6.12.2021 [cit. 2023-02-09, 13:28 SEČ]. Dostupné z WWW: <<https://www.peak.cz/coffeeshopy-maji-v-nizozemi-tezky-zivot-jdou-po-nich-i-banky/31332/>>.

Legislativní dokumenty

1. ČESKÁ REPUBLIKA. VLÁDA. Nařízení vlády č. 463 ze dne 18. prosince 2013 o seznamech návykových látek. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2013, částka 178. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-463>>.
2. ČESKÁ REPUBLIKA (ČESKOSLOVENSKÁ SOCIALISTICKÁ REPUBLIKA). MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ. Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 47 ze dne 27. dubna 1965 o Jednotné Úmluvě o omamných látkách. In *Sbírka zákonů, Československá socialistická republika*. 1965, částka 25. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1965-47>>.
3. ČESKÁ REPUBLIKA (ČESKOSLOVENSKÁ SOCIALISTICKÁ REPUBLIKA). MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ. Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 62 ze dne 21. dubna 1989 o Úmluvě o psychotropních látkách. In *Sbírka zákonů, Československá socialistická republika*. 1989, částka 16. Dostupné z WWW: <<https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzha4v6nrzfuya&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search>>.
4. ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 167 ze dne 11. června 1998 o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1998, částka 57, s. 6770-6800. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-167?text=omamn%C3%A9>>.
5. ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009 trestní zákoník. In *Sbírka zákonů, České republika*. 2009, částka 11, s. 354-464. Dostupné z WWW: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=40/2009&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy>. ISSN 1211-1244.
6. ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 65 ze dne 19. ledna 2017 o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2017, částka 21. Dostupné z WWW: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=65/2017&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy>.

7. EVROPSKÁ UNIE. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 ze dne 11. února 2004 o prekursorech drog. In *Úřední věstník, Belgie*. 2004. Dostupné z WWW: <<https://esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=AZ&CP=02004R0273-20221003>>.
8. EVROPSKÁ UNIE. Strategie EU pro oblast drog na období 2021-2025 ze dne 24.3.2021. In *Úřední věstník, Belgie*. 2021. Dostupné z WWW: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=OJ:C:2021:102I:FULL&from=EN>>.

Judikatury

1. ČESKÁ REPUBLIKA. NEJVYŠŠÍ SOUD V BRNĚ. Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu sp.zn. Tpjn 301/2013 ze dne 13.3.2014. In *Sbírka rozhodnutí, Česká republika*. 2014. Dostupné z WWW: <<https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njztgmrvgeytix3oom>>.

SEZNAM ZKRATEK

- CBD - kanabidiol
- DEA – Úřad pro potírání drog v USA
- EMCDDA – Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost
- MDMA – extáze (droga)
- NMS – Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti
- NPC – Národní protidrogová centrála
- OPL – Omamná a psychotropní látka
- RVKPP – Rada vlády pro koordinaci politiky v oblasti závislostí
- THC - tetrahydrokanabinol

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Tabulka č. 1 - návratnost dotazníků

Tabulka č. 2 - Věkové zastoupení respondentů

Tabulka č. 3 – Stupeň vzdělání respondentů

Graf č. 1 – Povědomí o rozdělení drog na „lehké“ („měkké“) a „tvrdé“ drogy

Graf č. 2 – Osobní zkušenost s užitím nelegálních návykových látek

Graf č. 3 – Povědomí o trestnosti užívání nelegálních drog v ČR

Graf č. 4 – Držení tzv. malého množství drogy v ČR

Graf č. 5 – Počet legálně pěstovaných rostlin konopí (s obsahem THC nad 1 %)

Graf č. 6 – Legálnost manipulace s rostlinou konopí

Graf č. 7 – Výroba konopné masti v domácím prostředí

Graf č. 8 – Protiprávnost jednání majitele jointa v případě odložení jointa marihuany na popelník

Graf č. 9 – Nabídka jointa marihuany dalším osobám

Graf č. 10 – Osobní vnímání ne/bezpečnosti marihuany

Graf č. 11 – Vliv užívání „lehkých“ drog na rozvoj duševních onemocnění

Graf č. 12 – Počet uživatelů „lehkých“ drog v návaznosti na jejich legalizaci

Graf č. 13 – Názor na trestnou činnost uživatelů drog

Graf č. 14 – Opodstatnění legalizace vybraných druhů drog

Graf č. 15 – Povědomost o důvodech návrhu zákonodárců k legalizaci některých druhů drog

Graf č. 16 – Povědomí o obecných rizicích užívání „měkkých“ drog

Graf č. 17 – Povědomí o zdravotních rizicích užívání „měkkých“ drog

Graf č. 18 – Názor na legalizaci „lehkých“ drog

SEZNAM PŘÍLOH

I.	Plné znění základních skutkových podstat z trestního zákoníku, související s tzv. drogovými trestnými činy.....	77
II.	Dotazník.....	79

PŘÍLOHY

Příloha č. I – Plné znění základních skutkových podstat ze zákona č. 40/2009 Sb., Zákon trestní zákoník⁶⁷, související s tzv. drogovými trestnými činy

§ 283 Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy

Odstavec 1

Kdo neoprávněně vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, zprostředkuje, prodá nebo jinak jinému opatří nebo pro jiného přechovává omamnou nebo psychotropní látku, přípravek obsahující omamnou nebo psychotropní látku, prekursor nebo jed, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem.

§ 284 Přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu

Odstavec 1

Kdo neoprávněně pro vlastní potřebu přechovává v množství větším než malém omamnou látku konopí, pryskyřici z konopí nebo psychotropní látku obsahující jakýkoli tetrahydrokanabinol, izomer nebo jeho stereochemickou variantu (THC), bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.

Odstavec 2

Kdo neoprávněně pro vlastní potřebu přechovává jinou omamnou nebo psychotropní látku než uvedenou v odstavci 1 nebo jed v množství větším než malém, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.

§ 285 Nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku

Odstavec 1

Kdo neoprávněně pro vlastní potřebu pěstuje v množství větším než malém rostlinu konopí, bude potrestán odnětím svobody až na šest měsíců, peněžitým trestem nebo propadnutím věci.

Odstavec 2

Kdo neoprávněně pro vlastní potřebu pěstuje v množství větším než malém houbu nebo jinou rostlinu než uvedenou v odstavci 1 obsahující omamnou nebo psychotropní látku, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, peněžitým trestem nebo propadnutím věci.

⁶⁷ ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009 trestní zákoník. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 11, s. 419-420.

§ 286 Výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu

Odstavec 1

Kdo vyrobí, sobě nebo jinému opatří anebo přechovává prekursor nebo jiný předmět určený k nedovolené výrobě omamné nebo psychotropní látky, přípravku, který obsahuje omamnou nebo psychotropní látku nebo jed, bude potrestán odnětím svobody až na pět let, peněžitým trestem, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.

§ 287 Šíření toxikomanie

Odstavec 1

Kdo svádí jiného ke zneužívání jiné návykové látky než alkoholu nebo ho v tom podporuje anebo kdo zneužívání takové látky jinak podněcuje nebo šíří, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.

Příloha č. II – DOTAZNÍK: Návykové látky a jejich možná legalizace⁶⁸

Vážení,

jmenuji se Pavla Píchová. V současné době studuji 3. ročník na Vysoké škole evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích, bakalářský program Bezpečnostně právní činnost.

Chtěla bych Vás požádat o vyplnění dotazníku, který se zaměřuje na otázky spojené s návykovými látkami a jejich možnou legalizací. Výsledky vyplněných dotazníků jsou důležité pro výzkum mé bakalářské práce, jejíž budou součástí.

Dotazník je anonymní, nebude obsahovat žádné osobní údaje, podle kterých by bylo možné kohokoliv identifikovat.

Aby tento průzkum měl platnou vypovídající hodnotu, je nutné, abyste odpovídali pravdivě a s rozvahou. U každé otázky jsou vypsány možnosti odpovědí, pokud mezi odpověďmi nenajdete právě tu vaši, označte takovou, která se nejvíce vaší odpovědi přibližuje.

Odpověď, kterou si zvolíte, viditelně označte (zakroužkujte).

Vyplňování dotazníku zabere cca deset minut času.

Předem vám děkuji za spolupráci.

Základní informace k respondentům:

Věk: 10-19 20-35 36-50 51+

Pohlaví: muž – žena

Nejvyšší dosažené vzdělání:

- Základní
- Odborné vzdělání (výuční list)
- Střední (maturita)
- Vysokoškolské (Bc. Mgr., Ing. atd.)

ÚVOD:

Každý z nás má nějakou představu o tom, co je návyková látka a ve většině důležitých aspektů se všichni shodneme.

Obecně ji lze definovat jako jakoukoli legální či nelegální látku, která povzbuzuje návyk a může na ni vzniknout závislost. Mezi legální návykové látky, které jsou ve společnosti tolerovány obecně, patří alkohol a tabák. Druhou skupinu tvoří nelegální drogy jako například pervitin, heroin, marihuana apod. Ty se dále dělí na tzv. „měkké“ a „tvrdé“ drogy.

⁶⁸ Vlastní zdroj

DOTAZNÍK:

1. Víte, které nelegální drogy řadíme mezi tzv. „lehké“ či „měkké“ drogy a které do skupiny „tvrdé“?

- Ano
- Ne
- Nevím

2. Máte vy sám/sama zkušenost s užitím některé nelegální návykové látky?

- Ano
- Ne

3. Je podle vás užívání nelegálních drog v ČR trestné?

- Ano
- Ne
- Nevím

4. Je v ČR dovoleno mít u sebe drogu pro vlastní potřebu, tedy držení tzv. malého množství?

- Myslím, že ano
- Určitě ano
- Myslím, že ne
- Určitě ne
- Nevím

Látka THC (tetrahydrokanabinol) je účinná látka obsažená v rostlinách konopí (laicky řečeno látka, která na nás působí). Z platné legislativy vyplývá, že rostliny konopí s obsahem THC do 1% jsou považovány za konopí technické, jehož držení pro vlastní potřebu je legální. Konopí s obsahem THC nad 1% je považováno za konopí k toxikomanickým účelům.

Následující otázky se budou týkat konopí (popř. usušeného konopí, tj. marihuany) s obsahem THC nad 1%.

5. Kolik rostlin konopí (s obsahem THC nad 1%) může občan legálně pěstovat?

- Žádné
- Do 5 rostlin
- Nad 5 rostlin
- Nevím

6. Vypěstovali jste konopí, sklidili a sušíte ho doma. Čeho se podle vás dopouštíte?

- Přestupku
- Trestného činu
- Přestupku nebo trestného činu, podle množství sušiny
- Ničeho, pokud je to pro vlastní potřebu
- Nevím

7. Lékař vám předepsal užívat konopí, např. formou masti. Můžete si legálně doma vypěstovat konopí a vyrobit mast v případě, že mast máte předepsanou od lékaře?

- Ano
- Ne
- Nevím

8. Sedíte s kamarády a jeden z nich kouří jointa marihuany, o čemž všichni vědí. Jointa položí na stůl na popelník. V této chvíli má každý u stolu možnost jointa vzít a zkusit užít marihuanu. Dopouští se kamarád protiprávního jednání?

- Ano, přestupku
- Ano, trestného činu
- Ne
- Nevím

9. Kamarád vám nabídne zdarma šampri alkoholu, běžná životní situace. Nyní vám nabídne zdarma jointa marihuany. Myslíte si, že se kamarád dopouští protiprávního jednání?

- Ano, přestupku
- Ano, trestného činu
- Ne
- Nevím

10. Marihuana podle mě je....

- ... méně nebezpečná než legální návykové látky (jako alkohol, tabák)
- ... stejně nebezpečná jako legální návykové látky (alkohol, tabák)
- ... nebezpečnější než legální návykové látky
- ... nedokážu posoudit

11. Návykové látky obecně ovlivňují nervový systém člověka. Ve společnosti je dnes užívání marihuany více tolerováno než před lety. Myslíte si, že užívání „lehkých“ drog způsobuje vyšší počet duševních onemocnění jako je např. schizofrenie?

- Určitě ano
- Asi ano
- Určitě ne
- Asi ne
- Nevím

12. Když budou „lehké“ drogy legální, zvýší se počet jejich uživatelů?

- Ano
- Ne
- Nevím

13. Souhlasíte s názorem, že uživatelé drog často páchají trestnou činností (prodej drog dalším osobám, krádeže, násilná trestná činnost apod.)?

- Souhlasím
- Nesouhlasím
- Nevím

14. Myslíte si, že přinese případná legalizace vybraných druhů drog snížení závadového chování u jejich uživatelů (snížení kriminality) a tudíž má smysl?

- Ano
- Ne
- Nevím

15. Rozumíte dostatečně důvodům návrhu zákonodárců k legalizaci některých druhů drog?

- Ano
- Ne
- Pouze z části
- Nezajímá mě to

16. Jsou dostatečně obecně známa rizika užívání drog, byť se jedná o tzv. „měkké“?

- Ano
- Ne
- Nevím

17. Jste dostatečně informován/a o rizicích užívání „měkkých“ drog pro lidský organismus a následných důsledcích pro lidské zdraví?

- Ano
- Ne
- Nedokážu posoudit

18. Jste pro legalizaci „lehkých“ drog?

- Ano
- Ne
- Nemám názor

Děkuji za vyplnění dotazníku ☺